

Zarząd Zieleni
m.st. Warszawy

Ogólnopolskie
Towarzystwo Ochrony Ptaków
BirdLife Polska

Park Arkadia Górna i Dolna

Raport z inwentaryzacji ornitologicznej

wykonanej w okresie 12.03.2025 r. – 28.02.2026 r.

Fatima Hayatli

Warszawa, 15 kwietnia 2026 r.

Spis treści

1. Wstęp	5
2. Charakterystyka terenu badań	6
2.1. Opis miejsca badań	6
2.2. Kwerenda archiwalna	10
3. Materiały i metody	14
3.1. Założenia metodyczne	14
3.2. Daty kontroli	17
3.3. Opracowanie wyników	18
4. Wyniki	18
4.1. Awifauna parku	18
4.2. Awifauna przelotna	21
4.3. Awifauna zimująca	23
4.4. Awifauna lęgowa	25
4.6. Przegląd gatunków lęgowych w całym parku	27
5. Wytyczne do gospodarowania terenem pod kątem ochrony awifauny	37
5.1. Stan siedlisk	37
5.2. Zagrożenia	39
5.3. Zalecenia	43
6. Dyskusja i wnioski	46
6.1. Charakterystyka awifauny	46
6.2. Podsumowanie i wnioski	48
7. Spis literatury	49
8. Załączniki	50

1. Wstęp

Jednym z wyzwań współczesnych miast jest pogodzenie ich rozwoju z równoczesnym zachowaniem różnorodności biologicznej oraz kompensowaniem skutków zmian klimatycznych. Narzędziami ułatwiającymi zarządzanie miastem w sposób sprzyjający ochronie przyrody, a także uwzględniający usługi ekosystemowe, są strategie i inne dokumenty przyjmowane na różnych poziomach – od dokumentów samorządowych po unijne. W przypadku Warszawy lokalnymi dokumentami wyznaczającymi kierunki rozwoju miasta, również w kontekście ochrony przyrody, są m.in. Miejski Plan Adaptacji (MPA), Program ochrony środowiska dla m.st. Warszawy na lata 2025–2030 oraz Strategia #Warszawa2030. Podstawą do podejmowania odpowiednich działań są wyniki badań naukowych oraz inwentaryzacji przyrodniczych.

Miejskie tereny zieleni pełnią wiele funkcji, m.in. krajobrazowe, klimatyczne, wodochronne czy rekreacyjne, a przede wszystkim stanowią ważne enklawy różnorodności biologicznej w obszarach zurbanizowanych. Zbadanie bioróżnorodności wszystkich organizmów danego terenu na poziomie gatunkowym jest bardzo trudne, dlatego konieczny jest wybór odpowiedniej grupy taksonomicznej możliwej do monitorowania. Ptaki są zwierzętami stosunkowo łatwymi do wykrycia, a jednocześnie wykazują zróżnicowane preferencje siedliskowe i pokarmowe, co czyni je bardzo dobrym wskaźnikiem stanu środowiska (Michalicha, Mitrus 2018). Obserwacje gatunków ptaków występujących w siedliskach parkowych dostarczają cennych informacji na temat jakości tych siedlisk.

Choć awifauna miast zazwyczaj charakteryzuje się niższą bioróżnorodnością niż awifauna terenów nieurbanizowanych, wiele gatunków przystosowało się do życia w sąsiedztwie człowieka (Luniak 2006). Procesy zachodzące na tych terenach określa się jako synantropizację (zmniejszanie dystansu ucieczki przed człowiekiem, zamieszkiwanie w pobliżu osiedli ludzkich) oraz synurbizację (zasiedlanie miast). Zjawiska te dotyczą wielu gatunków zwierząt, w tym ptaków. Szczególną uwagę należy zwrócić na proces synurbizacji (Andrzejewski i in. 1978). Adaptacja wielu gatunków ptaków do życia w środowisku miejskim zachodzi dynamicznie i nie jesteśmy w stanie dokładnie przewidzieć jej efektów. Przyjmuje się, że gatunki o wysokiej tolerancji środowiskowej potrafią przystosować się do życia w sąsiedztwie człowieka. W czasach, gdy wpływ człowieka na środowisko stale rośnie, naturalne ekosystemy zanikają, a urbanizacja postępuje, konieczne jest uważne monitorowanie składu gatunkowego awifauny na terenach zieleni miejskiej. Jest to istotne, ponieważ stanowi on dobry wskaźnik skuteczności działań ochronnych, a także pozwala ocenić efektywność zabiegów pielęgnacyjnych oraz innych działań kształtujących krajobraz i strukturę środowiska parków miejskich, a także umożliwia identyfikację zagrożeń dla bogactwa przyrodniczego zieleni miejskiej i ich minimalizowanie.

W okresie od 12 marca 2025 r. do 28 lutego 2026 r. przeprowadzono inwentaryzację ornitologiczną wybranych obszarów zieleni m.st. Warszawy, położonych w dzielnicach Mokotów, Ochota oraz Praga-Południe. Celem badań terenowych było określenie składu awifauny w cyklu rocznym (gatunków lęgowych, przelotnych i zimujących). Na podstawie uzyskanych wyników sporządzono sprawozdanie z realizacji zadania oraz wskazano zagrożenia i zalecenia dotyczące gospodarowania terenem w kontekście skutecznej ochrony ptaków. Inwentaryzacja stanowiła kontynuację prac podjętych na zlecenie Zarządu Zieleni w 2022 roku oraz w latach 2023–2024.

Prace zostały zrealizowane przez Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków na zlecenie Zarządu Zieleni m.st. Warszawy.

2. Charakterystyka terenu badań

2.1. Opis miejsca badań

Park Arkadia Dolna i Górna (dalej w raporcie: Park Arkadia) o powierzchni 17,6 ha znajduje się na Mokotowie, między ulicami Puławską, Żywnego, Piaseczyńską i Idzikowskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie zabytkowego założenia pałacowo-ogrodowego Królikarnia. Park dzieli Skarpa Warszawska – część położona na jej koronie nosi nazwę Arkadii Górnej, a część u podnóża – Arkadii Dolnej. Powierzchnia badawcza obejmuje całość parku (ryc. 1).

Historia tego terenu sięga 1680 r., kiedy Stanisław Herakliusz Lubomirski zbudował tu pałacyk z ogrodem (proj. Tylmana z Gameren) i nazwał go "Arkadią" – od czego pochodzi późniejsza nazwa parku. W 1720 r. tereny przejął król August II Mocny ze względu na występujące tu źródła zasilające w wodę kanały Łazienek Królewskich. Pałacyk i ogród nie przetrwały. Współczesny park został założony w latach 1968–1970 wg projektu prof. Longina Majdeckiego. Od 2008 r. cały park jest objęty ochroną prawną jako zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Arkadia”; Arkadia Górna stanowi też część Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Pod względem krajobrazowym park łączy dwa kontrastujące ze sobą fragmenty. Arkadia Górna na koronie skarpy charakteryzuje się systemem alejek pod okapem średnio zwartego drzewostanu (głównie klony zwyczajne, jawory, lipy). Arkadia Dolna u podnóża skarpy zawiera trzy stawy (jeden podłużny, jeden zbliżony do okręgu i najmniejszy o nieregularnym kształcie), z których wypływa Rów Piaseczyński zasilający stawy Łazienek Królewskich i basen Portu Czerniakowskiego. W obszarze źródłowym Arkadii Dolnej rośnie ols z olszą czarną, stanowiący dość ważne siedlisko. Charakterystyczne dla Arkadii Dolnej są stare, okazałe wierzby, w tym wierzby kruche..

Według inwentaryzacji zieleni m.st. Warszawy na terenie obiektu rośnie ok. 2003 drzew należących do 42 grup taksonomicznych. Łączne pokrycie koronami wynosi ok. 67% powierzchni obiektu. Pod względem powierzchni koron dominują: klon zwyczajny *Acer platanoides*, topola czarna *Populus nigra*, jesiony *Fraxinus* sp., lipy *Tilia* sp., dęby *Quercus* sp. i olsza czarna *Alnus glutinosa*.

Według warstwy BDOT10k pokrycie terenu obiektu obejmuje: 1,49 ha (8,5%) wód powierzchniowych, 7,43 ha (42,4%) zadrzewień (lasów, zadrzewień, zagajników) oraz 11,04 ha (62,9%) terenów trawiastych. Suma kategorii może przekraczać 100% z uwagi na nakładanie się poligonów BDOT10k różnych typów (np. trawy pod zadrzewieniem ujęte równolegle w obu warstwach).

Park jest jednym z bardziej cenionych przyrodniczo terenów zieleni Mokotowa. Jest licznie odwiedzany przez spacerowiczów, spacerowiczów z psami, biegaczy, dzieci, wędkarzy, a także przez młodzież szkolną w trakcie zajęć lekcyjnych z pobliskiej szkoły.

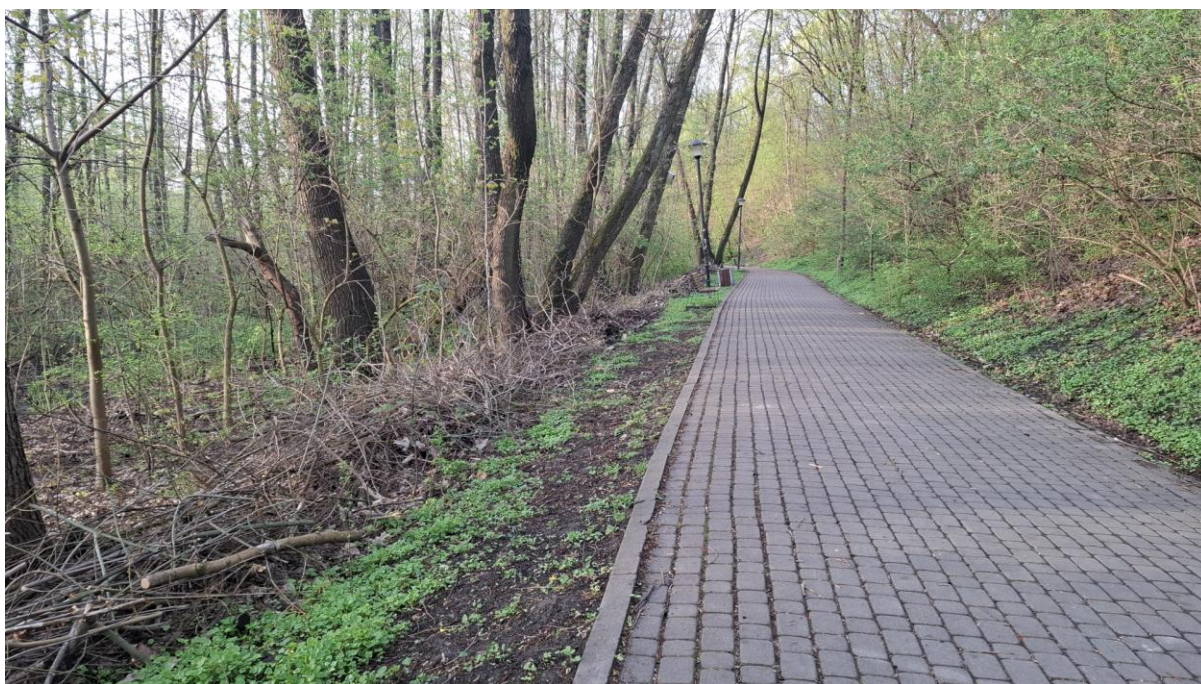
Ryc. 1. Granice powierzchni badawczej Parku Arkadia Górna i Dolna.

Zdj. 1. Długi staw z martwym drewnem i platformami, na których chętnie odpoczywają ptaki wodne (fot. Fatima Hayatli)

Zdj. 2. Widok na mały staw przy Królikarni z obszernym szuwarem i połamaną wierzbą (fot. Fatima Hayatli)

Zdj. 3. Fragment ścieżki pod skarpą, po lewej stronie – ols odgradzony od ścieżki warkoczami chrustu (fot. Fatima Hayatli)

Zdj. 4. Ławka przy dużym stawie, widok od strony zachodniej (fot. Fatima Hayatli)

2.2. Kwerenda archiwalna

Niniejsza część raportu zawiera informacje archiwalne o awifaunie Parku Arkadia do końca lutego 2025.

Awifauna wodno-błotna Parku Arkadia w cyklu rocznym (Ł. Wardecki 2015-2016 – dane niepubl.):

Od 14 września 2015 do 21 września 2016 przeprowadzono 60 kontroli przeznaczonych liczeniu ptaków wodno-błotnych. W trakcie roku stwierdzono 11 gatunków ptaków. Zespół ptaków wodno-błotnych w cyklu rocznym najliczniej był reprezentowany przez krzyżówkę (max. na kontroli – 192 osobniki). Najwięcej gatunków – po 7, obserwowano w trakcie migracji jesiennej oraz zimowania. Dokładne wartości przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Zestawienie gatunków ptaków wodno-błotnych wykrytych w Parku Arkadia w latach 2015-2016 (Ł. Wardecki. – dane niepubl.). Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Najwyższa stwierdzona liczebność w trakcie kontroli		
			migracja wiosenna i sezon lęgowy	migracja jesienna	zimowanie
1	brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>		1	
2	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>			1
3	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	121	192	190
4	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>			2
5	łyśka	<i>Fulica atra</i>	66	49	45
6	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	4	6	
7	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	1	1	10
8	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>			1
9	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	2		
10	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>		1	
11	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	95	72	105

W okresie lęgowym stwierdzono kilka rodzin krzyżówki (najwięcej 3 obserwowane w trakcie 1 kontroli) oraz łyśki (najwięcej 10 rodzin obserwowanych w trakcie jednej kontroli).

Awifauna lęgowa

Łyśka

W roku 2024 wykonano inwentaryzację łyśki na terenie całej Warszawy (Wardecki i in. 2024). W Parku Arkadia stwierdzono wówczas gniazdowanie 4 par.

Awifauna zimująca

Dane dotyczące zimowania ptaków wodnych pochodzą z Monitoringu Zimujących Ptaków Wodnych (MZPW), będącego elementem Państwowego Monitoringu Środowiska. Liczenia w ramach tego projektu wykonywane były zawsze w połowie stycznia i polegały na rejestracji ptaków wodnych podczas przemarszu wzdłuż cieków i zbiorników wodnych w całej Warszawie (P. Rowiński – mat.

niepubl.). W tabeli 2 przedstawiono stwierdzone zimujące gatunki ptaków wodnych w latach 2010-2025.

Tabela 2. Zestawienie ptaków wodnych, zimujących na terenie Parku Arkadia w latach 2010-2025, obserwowanych w ramach Monitoringu Zimujących Ptaków Wodnych (MZPW). Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Lata	N (os.)
1	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	2010-11, 2016, 2019-20, 2025	1-2
2	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	2010-25	34-220
3	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	2014	1
4	łyśka	<i>Fulica atra</i>	2010-25	2-56
5	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	2023-25	2-11
6	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	2023	3
7	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	2023	4
8	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	2023	66

Przygodne obserwacje ptaków z bazy Ornitho.pl

Ornitho.pl to internetowa baza danych działająca w celu gromadzenia i udostępniania obserwacji zwierząt w Polsce. Obserwacje można przekazywać za pomocą portalu lub aplikacji na smartfony działającej pod nazwą NaturaList. Portal działa od roku 2015, lecz przejął dane z lat wcześniejszych z innych kartotek (np. Awibaza czy Polska Kartoteka Przyrodnicza). Obserwacje nie są ujęte ramami metodycznymi, co najczęściej nie pozwala na określenie dokładnej liczebności a także stwierdzenia pewnego gniazdowania (poza przypadkami obserwacji ptaków z pokarmem, gniazd i rodzin). Jednakże, jeśli obserwacje są dokonywane wielokrotnie, często w ciągu całego roku, pozwalają na określenie składu gatunkowego ptaków występujących na określonym obszarze. Obserwacje ptaków rzadkich i trudnych do rozpoznania są weryfikowane przez zespół administratorów platformy. Poniżej prezentowana lista ptaków (tab. 3) obejmująca 95 gatunków jest wynikiem zestawienia wszystkich obserwacji dokonanych na terenie Parku Arkadia Górna i Dolna od roku 2007 do końca lutego 2025.

Tabela 3. Lista ptaków obserwowanych na terenie Parku Arkadia w latach 2007-2025, zebranych w bazie Ornitho.pl. Status: L – obserwacje w sezonie lęgowym, P – w okresie przelotów, W – w okresie zimowym, b.d. – brak danych, *- gatunki stwierdzone jedynie w locie. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Status	Lata	Najwyższa stwierdzona kat. lęg.
1	bażant	<i>Phasianus colchicus</i>	L, P, W	2012–2022	b.d.
2	bekasik	<i>Lymnocyptes minimus</i>	W	2016	
3	bernikla kanadyjska	<i>Branta canadensis</i>	L, P	2013	b.d.
4	bogatka	<i>Parus major</i>	L, P, W	2008–2025	C
5	brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>	L, P	2020	A
6	cierniówka	<i>Curruca communis</i>	L, P	2012–2019	A
7	cyraneczka	<i>Anas crecca</i>	W	2021	
8	czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	W	2018–2021	
	czarnowron / wrona siwa	<i>Corvus c. corone / cornix</i>	L, P	2011	b.d.
9	czeczotka	<i>Acanthis flammea flammea</i>	L, P, W	2011–2018	b.d.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Status	Lata	Najwyższa stwierdzona kat. lęg.
10	czernica	<i>Aythya fuligula</i>	L, P	2017	b.d.
11	czyż	<i>Spinus spinus</i>	L, P, W	2009–2025	b.d.
12	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	L, P	2012–2013	b.d.
13	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	L, P, W	2009–2021	A
14	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	L, P, W	2011–2025	B
15	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	L, P, W	2008–2025	C
	dzięcioł nieoznaczony	<i>Picidae sp.</i>	W	2025	
16	dzięcioł średni	<i>Dendrocytes medius</i>	L, P, W	2009–2025	A
17	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	L, P, W	2010–2024	B
18	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	L, P	2011–2023	B
19	gajówka	<i>Sylvia borin</i>	L, P	2016	b.d.
20	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	L, P, W	2008–2025	A
21	gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	L, P	2008	b.d.
	gęś nieoznaczona*	<i>Anser sp.</i>	L, P	2014	b.d.
22	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	L, P, W	2010–2014	b.d.
23	głowienka	<i>Aythya ferina</i>	W	2009	
24	gołąb miejski	<i>Columba livia f. domestica</i>	L, P, W	2008–2025	C
25	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	L, P, W	2011–2025	A
26	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	L, P, W	2008–2025	B
27	jemiołuszka	<i>Bombicilla garrulus</i>	L, P, W	2011–2024	b.d.
28	jerzyk	<i>Apus apus</i>	L, P	2012–2021	A
29	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	L, P	2012–2023	B
30	karolinka	<i>Aix sponsa</i>	W	2009	
31	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	L, P, W	2008–2025	C
32	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	L, P, W	2008–2025	A
33	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochrurus</i>	L	2011	b.d.
34	kos	<i>Turdus merula</i>	L, P, W	2008–2025	B
35	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	L, P, W	2009–2025	A
36	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	L, P, W	2010–2025	b.d.
37	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	L, P, W	2008–2025	C
38	kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	L, P	2022	A
39	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	L, P, W	2009–2025	C
40	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	L, P, W	2009–2018	B
41	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	L, P	2012–2023	B
42	łyśka	<i>Fulica atra</i>	L, P, W	2008–2025	C
43	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	L, P, W	2015–2025	C
44	mazurek	<i>Passer montanus</i>	L, P, W	2008–2022	B
45	mewa białogłowa	<i>Larus cachinnans</i>	W	2018–2024	
46	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	L, P, W	2009–2025	b.d.
47	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	L, P, W	2011–2024	b.d.
	mewa srebrzysta / białogłowa / romańska	<i>Larus argentatus / cachinnans / michahellis</i>	L, P, W	2018–2023	b.d.
48	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	L, P, W	2008–2025	C

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Status	Lata	Najwyższa stwierdzona kat. lęg.
49	muchotówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	L	2011–2020	b.d.
50	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	L, P	2011–2023	B
51	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	L, P, W	2012–2022	A
52	myszołów	<i>Buteo buteo</i>	P, W	2012–2022	
53	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	L, P, W	2010–2024	A
54	paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>	W	2021	
55	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	L, P, W	2009–2022	A
	pełzacz nieoznaczony	<i>Certhia sp.</i>	L, P, W	2018–2025	A
56	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	L, P, W	2010–2024	A
57	piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	L, P	2011–2023	B
58	piegża	<i>Curruca curruca</i>	L, P	2012–2022	A
59	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	L, P	2008–2023	B
60	piżmówka	<i>Cairina moschata</i>	W	2020–2021	
61	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	L, P	2012–2021	A
62	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	L, P	2013	b.d.
63	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	L, P	2012–2022	b.d.
64	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	L, P, W	2009–2024	C
65	ranuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	L, P, W	2011–2025	b.d.
66	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	L, P, W	2009–2025	B
67	rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	L	2012–2021	b.d.
68	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	L, P, W	2011–2022	b.d.
69	sikora uboga	<i>Poecile palustris</i>	L, P, W	2012–2022	A
70	słonka*	<i>Scolopax rusticola</i>	P	2012	
71	słownik rdzawy	<i>Luscinia megarhynchos</i>	L, P	2022	A
72	słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	L, P	2012–2022	A
73	sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>	P	2022–2023	
74	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	L, P, W	2008–2023	A
75	sroka	<i>Pica pica</i>	L, P, W	2008–2025	A
76	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	L, P, W	2010–2024	B
77	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	L, P, W	2012–2014	b.d.
78	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	L, P, W	2008–2023	B
79	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	L, P, W	2008–2025	b.d.
80	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	L, P	2019–2021	A
81	świstun	<i>Mareca penelope</i>	P, W	2014–2023	
82	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	L, P	2013–2016	A
83	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	L, P	2012–2022	B
84	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	L	2011	b.d.
85	trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>	L, P	2011–2014	b.d.
86	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	L, P	2012–2024	B
87	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	L, P, W	2018	b.d.
88	wójcik	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	L	2012	A
89	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	L, P, W	2008–2025	C
90	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	L, P, W	2008–2023	A

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Status	Lata	Najwyższa stwierdzona kat. lęg.
91	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	L, P	2019–2022	B
92	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	L, P, W	2008–2023	B
93	zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>	P, W	2019–2024	
94	zniczek	<i>Regulus ignicapilla</i>	L, P	2016	b.d.
95	żuraw*	<i>Grus grus</i>	W	2022	

3. Materiały i metody

3.1. Założenia metodyczne

Celem niniejszej inwentaryzacji było określenie pełnej listy awifauny Parku Arkadia w poszczególnych okresach fenologicznych od marca 2025 do lutego 2026 roku, wraz z możliwie najdokładniejszym oszacowaniem liczebności poszczególnych gatunków. Wszystkie kontrole terenowe prowadzono podczas przemarszów (lustracji) w okresie najwyższej aktywności ptaków (głównie w godzinach porannych), przy odpowiednich warunkach pogodowych – w dni bezdeszczowe i bezwietrzne. Kontrole obejmowały każdorazowo całą powierzchnię badawczą. Ptaki rejestrowano na podstawie obserwacji wizualnych oraz stwierdzeń głosowych poszczególnych gatunków. Do identyfikacji wizualnej wykorzystywano sprzęt optyczny (lornetkę lub aparat fotograficzny). W trakcie kontroli notowano wszystkie stwierdzone ptaki z podziałem na gatunek (oraz płeć i wiek, jeśli było to możliwe), zapisując dokładną lokalizację obserwacji, liczebność oraz status poszczególnych osobników (stacjonarny, przelotny lub martwy). W miarę możliwości zapisywano również dodatkowe szczegóły obserwacji (np. śpiew, pobieranie wody, odpoczynek). Wszystkie całoroczne obserwacje zapisywano w aplikacji NaturaList połączonej z bazą Ornitho.pl.

Na podstawie zebranych danych określono sposób wykorzystania badanego terenu przez ptaki w cyklu rocznym, w tym zagęszczenia lęgowe poszczególnych gatunków. Dla wybranych gatunków lęgowych wyznaczono również przybliżone zasięgi terytoriów lęgowych. Na podstawie zgromadzonych danych oceniono także znaczenie powierzchni badawczej dla lokalnej ornitofauny, zidentyfikowano występujące zagrożenia oraz wskazano możliwe działania poprawiające jakość siedlisk ptaków.

Dokładna metodyka inwentaryzacji różniła się w zależności od okresu fenologicznego i została opisana poniżej.

Nazewnictwo

W niniejszym raporcie polskie i naukowe nazwy gatunków ptaków są zgodne z Listą awifauny krajowej Komisji Faunistycznej Sekcji Zoologicznej PTZool (<https://komisjafaunistyczna.pl/lista/>), aktualną na dzień 1.01.2026 roku. Ze względu na zmiany taksonomiczne dotyczące wrony w trakcie trwania badań oraz połączenie wrony siwej i czarnowrona w jeden gatunek (wcześniej: wrona siwa *Corvus cornix*, obecnie wrona *Corvus corone*), zastosowano zapis wrona (siwa) *Corvus corone* ssp.

cornix. Na powierzchniach badawczych nie stwierdzono czarnowrona, dlatego w dalszej części raportu określenie „wrona” odnosi się do wrony (siwej).

Okres pozalęgowy: migracja jesienna, wiosenna, zimowanie i dyspersja polęgowa

Kontrole dzienne

Sposób liczenia ptaków w okresie pozalégowym nie różnił się od ogólnej metodyki stosowanej w ciągu całego roku. Okres ten podzielono na cztery okresy fenologiczne: migrację wiosenną (12.03–16.05.2025), okres koczowania i dyspersji polęgowej (1.07–31.08.2025, migrację jesienną (1.09–30.11.2025) oraz zimowanie (1.12.2025–28.02.2026). Uproszczony schemat przedstawiono na **rycinie 2**. Dаты początku i końca poszczególnych okresów mają charakter umowny, gdyż w rzeczywistości częściowo się one pokrywają. W związku z tym stwierdzenia części gatunków przelotnych oraz osobników w trakcie dyspersji dotyczą również umownego okresu lęgowego (12.03–31.08). Podczas kontroli notowano wszystkie gatunki ptaków.

Kontrole wieczorne

Na wybranych powierzchniach przeprowadzono dwie kontrole wieczorne – jedną w listopadzie, a drugą w styczniu – w celu wyszukania noclegowisk ptaków krukowatych oraz oszacowania liczebności nocujących stad. Liczenia prowadzono po godzinie 19:00, starając się wybierać dni pochmurne, co ułatwiało obserwację sylwetek ptaków nocujących na drzewach. W miarę możliwości określano gatunek nocującego ptaka krukowatego.

III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II
okres inwentaryzacji (12.03.2025-28.02.2026)											
sezon lęgowy (12.03-31.08)						migracja jesienna (1.09-30.11)			zimowanie (1.12-28.02)		
migracja wiosenna (12.03.-16.05)		koczowanie i dyspersja (1.07-31.08)									
kartowanie na wszystkich powierzchniach				dodatkowe kartowanie (P. Skarwzewski)	przemarsze bez kartowania						

Ryc. 2. Okresy fenologiczne i zastosowane główne metody liczenia – uproszczony schemat.

Okres lęgowy oraz migracji wiosennej

Ze względu na czas niezbędny do sfinalizowania formalności związanych z umową zespół obserwatorów rozpoczął prowadzenie obserwacji już w marcu we własnym zakresie. Dane zebrane przed podpisaniem umowy zostały opracowane łącznie z pozostałymi danymi, co było konieczne do uzyskania pełnego obrazu zespołu ptaków lęgowych na badanych powierzchniach.

Prace terenowe w okresie migracji wiosennej (12.03–15.05.2025) oraz w okresie lęgowym (12.03–30.06.2025) prowadzono z zastosowaniem kombinowanej odmiany metody kartograficznej (Tomiałojć 1980). Okres migracji wiosennej oraz początek sezonu lęgowego wielu gatunków w znacznym stopniu pokrywają się w czasie, co powoduje, że podczas jednej kontroli terenowej możliwe jest stwierdzenie zarówno osobników lęgowych, jak i migrujących. Zastosowanie

kombinowanej metody kartograficznej pozwala jednak z dużą skutecznością oddzielić frakcję ptaków migrujących od lęgowych.

W opisywanym okresie przeprowadzono łącznie w Parku Arkadia 20 kontroli porannych, 2 kontrole wieczorne/brzaskowe (na początku kwietnia i na początku czerwca) oraz 3 kontrole nocne. Ze względu na hałas miejski prowadzono kontrole o brzasku na niektórych powierzchniach, równoważne z wieczornymi. Kontrole poranne rozpoczynano około wschodu słońca i kończono przed południem. Wszystkie kontrole wykonywano pieszo; tempo penetracji terenu wynosiło około 1,5–3 godziny na 10 ha. Kontrole wieczorne/brzaskowe i nocne prowadzono w godzinach 19:00–22:30 lub 2:30–4:00, w zależności od zmieniających się godzin wschodu i zachodu słońca.

Podczas każdej kontroli na przygotowanym planie terenu lub w aplikacji NaturaList zaznaczano miejsca stwierdzeń śpiewających samców (ze szczególnym uwzględnieniem stwierdzeń równoczesnych), par oraz innych zachowań wskazujących na odbywanie lęgów, np. transport materiału gniazdowego lub pokarmu dla piskląt. Rejestrowano zarówno obserwacje wizualne, jak i stwierdzenia głosowe (tzw. kartowanie).

W przypadku gatunków skrytych lub gniazdujących późno, takich jak piegża, słowiki czy świstunka leśna, za lęgowe uznano również terytoria, na których dokonano jedynie 2–3 stwierdzeń w szczycie sezonu lęgowego lub obserwowano ptaki w kategorii lęgowości C.

Dla wybranych gatunków gniazdujących kolonijnie lub półkolonijnie (np. szpak, mazurek), a także dla wrony, sroki i gawrona prowadzono dokładne wyszukiwanie i liczenie gniazd, a zagęszczenia lęgowe określono na podstawie liczby stwierdzonych aktywnych gniazd.

W przypadku grzywacza *Columba palumbus* liczbę terytoriów oszacowano na podstawie znalezionych gniazd oraz kartowania. Ze względu na ograniczony terytorializm tego gatunku w miastach oraz częste niszczenie gniazd przez krukowate (co zmusza ptaki do ponawiania lęgów), uzyskane wartości należy traktować jako przybliżone.

Do wykrywania i oceny liczebności ptaków o aktywności nocnej lub wczesnoporannej, takich jak chruściele i sowy, podczas kontroli nocnych stosowano nasłuchy, a w szczególnych przypadkach metodę stymulacji głosowej (Dombrowski i in. 1993). Liczebność łyski oceniono na podstawie wyszukiwania gniazd oraz liczby par wodzących młode (Chylarecki i in. 2015), natomiast liczebność krzyżówki i mandarynki określono na podstawie obserwacji samic i samców przed lęgami oraz w okresie wysiadywania, a także liczby samic wodzących młode (Keller i in. 1987; Jantarski 2017). W przypadku mandarynki istotnych informacji o liczebności par lęgowych dostarczyły również odczyty obrączek, gdyż większość ptaków występujących w parku była wcześniej zaobrączkowana.

Po zakończeniu wszystkich kontroli sporządzono mapy gatunkowe, na podstawie których – zgodnie z wytycznymi Tomiałojcia (1980) – określono lokalizację i liczbę terytoriów odpowiadających parom lęgowym występującym na terenie parku (metodyczne wyszukiwanie gniazd dla większości gatunków ptaków nie było prowadzone – gniazda notowano jedynie w przypadku ich przygodnego stwierdzenia podczas kontroli terenowych). Obliczono również zagęszczenia poszczególnych gatunków lęgowych (liczba par/10 ha) w przeliczeniu na całą powierzchnię parku, a w przypadku gatunków leśnych i wodnych także w odniesieniu do powierzchni odpowiednich biotopów (zadrzewień i wód). Określono również kategorię lęgowości według wytycznych Wilka i in. (2016). Do określenia struktury dominacyjnej zastosowano kryteria zaproponowane przez Trojana (1975): dominanty – udział powyżej 5%, subdominanty – 2–5%, influenty – 1–2%, gatunki akcesoryczne –

poniżej 1%. Awifaunę lęgową podzielono na grupy ekologiczne (gniazdowe) według kryteriów zaproponowanych przez Tomiałowicia (1970): dziuplaki, ptaki gniazdujące na drzewach i krzewach powyżej 1,5 m wysokości oraz ptaki gniazdujące nisko (poniżej 1,5 m oraz na ziemi). Dla gatunków plastycznych w wyborze miejsca gniazdowania (krzyżówka, rudzik, kos), na potrzeby opracowania, przyjęto jeden rodzaj grupy gniazdowej według tabeli w **załączniku I**. Ze względu na specyfikę siedlisk miejskich dodano również czwartą kategorię: ptaki gniazdujące na budynkach i innych konstrukcjach antropogenicznych. Dla wszystkich grup obliczono ich udział procentowy w zgrupowaniu.

Listę gatunków migrujących określono na podstawie szczegółów obserwacji (brak kryteriów lęgowości), wiedzy o fenologii migracji danego gatunku (data obserwacji) oraz analizy danych zebranych metodą kartograficzną.

3.2. Daty kontroli

Łącznie przeprowadzono 44 kontrole terenowe (27 w okresie lęgowym, w tym 3 nocne oraz 17 w okresie pozalęgowym, w tym dwie wieczorne dedykowane nocującym ptakom krukowatym). Wykonywano również kontrole uzupełniające (nieobowiązkowe) w celu uzupełnienia dokumentacji fotograficznej lub potwierdzenia wybranych obserwacji (tab. 4).

Tabela 4. Zestawienie dat kontroli terenowych w Parku Arkadia w latach 2025-2026.

Lp.	Nr	Data	Rodzaj kontroli	Okres fenologiczny	Wykonawca
1	I	12.03.2025	poranna, uzupełniająca	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
2	Ia	15.03.2025	nocna uzupełniająca	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
3	II	17.03.2025	poranna, uzupełniająca	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
4	III	27.03.2025	poranna, uzupełniająca	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
5	IV	12.04.2025	poranna, uzupełniająca	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
6	2	17.04.2025	poranna	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
7	1	23.04.2025	wieczorna	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
8	31	23.04.2025	nocna	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
9	3a	23.04.2025	poranna, uzupełniająca	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
10	3	24.04.2025	poranna	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
11	3b	25.04.2025	wieczorna, uzupełniająca	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
12	4	28.04.2025	poranna	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
13	5	30.04.2025	poranna	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
14	6	06.05.2025	poranna	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
15	7	12.05.2025	poranna	migracja wiosenna, lęgowy	Fatima Hayatli
16	7a	19.05.2025	poranna, uzupełniająca	lęgowy	Fatima Hayatli
17	8	20.05.2025	poranna	lęgowy	Fatima Hayatli
18	9	27.05.2025	poranna	lęgowy	Fatima Hayatli
19	10	03.06.2025	wieczorna	lęgowy	Fatima Hayatli
20	32	12.06.2025	nocna	lęgowy	Fatima Hayatli
21	11	12.06.2025	poranna	lęgowy	Fatima Hayatli
22	12	18.06.2025	poranna	lęgowy	Fatima Hayatli

Lp.	Nr	Data	Rodzaj kontroli	Okres fenologiczny	Wykonawca
23	13	23.06.2025	poranna	lęgowy	Fatima Hayatli
24	14	07.07.2025	poranna	lęgowy, koczowanie i dyspersja	Fatima Hayatli
25	15	22.07.2025	poranna	lęgowy, koczowanie i dyspersja	Fatima Hayatli
26	16	06.08.2025	poranna	lęgowy, koczowanie i dyspersja	Fatima Hayatli
27	17	19.08.2025	poranna	lęgowy, koczowanie i dyspersja	Fatima Hayatli
28	18	05.09.2025	poranna	migracja jesienna	Fatima Hayatli
29	19	21.09.2025	poranna	migracja jesienna	Fatima Hayatli
30	20	03.10.2025	poranna	migracja jesienna	Fatima Hayatli
31	21	12.10.2025	poranna	migracja jesienna	Fatima Hayatli
32	21a	20.10.2025	poranna, uzupełniająca	migracja jesienna	Fatima Hayatli
33	22	23.10.2025	poranna	migracja jesienna	Fatima Hayatli
34	23	04.11.2025	poranna	migracja jesienna	Fatima Hayatli
35	23a	16.11.2025	poranna, uzupełniająca	migracja jesienna	Fatima Hayatli
36	24	18.11.2025	poranna	migracja jesienna	Fatima Hayatli
37	25	03.12.2025	poranna	zimowanie	Fatima Hayatli
38	26	16.12.2025	poranna	zimowanie	Fatima Hayatli
39	33	18.12.2025	wieczorna, krukowate	zimowanie	Fatima Hayatli
40	27	05.01.2026	poranna	zimowanie	Fatima Hayatli
41	34	16.01.2026	wieczorna, krukowate	zimowanie	Fatima Hayatli
42	28	19.01.2026	poranna	zimowanie	Fatima Hayatli
43	29	05.02.2026	poranna	zimowanie	Fatima Hayatli
44	30	19.02.2026	poranna	zimowanie	Fatima Hayatli

3.3. Opracowanie wyników

Mapy gatunkowe wykonano w programie QGIS 3.28.11, wykorzystując dane z bazy BDOT10k z zasobów GUGiK dostępnej bezpłatnie i możliwej do dowolnego wykorzystania w serwisie www.geoportal.gov.pl oraz Mapy Koron Drzew z zasobów Biura Ochrony Środowiska m. st. Warszawy. Wszystkie obliczenia przytoczone w niniejszym raporcie wykonano w programie Microsoft Excel, w pakiecie Office 365. Analizy zasięgu terytoriów dokonano w trakcie prac kameralnych, zarówno z wykorzystaniem tradycyjnych map papierowych, na które przenoszono obserwacje po każdej kontroli, jak i w programie QGIS.

4. Wyniki

4.1. Awifauna parku

W okresie od 12 marca 2025 do 22 lutego 2026 roku, podczas 44 przeprowadzonych kontroli obejmujących obszar całego parku (tab. 4), stwierdzono 77 gatunków ptaków. Łącznie dokonano 2164 obserwacji 5199 osobników (tab. 5). 30 gatunków uznano za lęgowe na terenie parku, 57 gatunków było przelotnych, 8 – zalatujących, a 41 gatunków stwierdzono w okresie zimowania.

Tabela 5. Liczba obserwacji i osobników oraz status (L – lęgowy, P – przelotny, Z – zalatujący, W – zimujący) poszczególnych gatunków ptaków stwierdzonych na terenie Parku Arkadia Górna i Dolna w okresie 12.03.2025–22.02.2026. Podana liczba osobników jest w większości przypadków wyższa niż rzeczywiście występujących na danym terenie, gdyż zsumowano często te same osobniki widziane na kolejnych kontrolach. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej. * – gatunki stwierdzone wyłącznie podczas przelotu nad parkiem.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Status	N obserwacji	N osobników
1	bogatka	<i>Parus major</i>	L, P, W	195	504
2	cyraneczka	<i>Anas crecca</i>	W	1	1
3	czapla siwa*	<i>Ardea cinerea</i>	P	2	2
4	czyż	<i>Spinus spinus</i>	P, W	14	218
5	drożdżik*	<i>Turdus iliacus</i>	P	1	1
6	dymówka*	<i>Hirundo rustica</i>	P	1	1
7	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	L, W	24	26
8	dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	Z	2	2
9	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	L, W	31	34
	dzięcioł nieoznaczony	<i>Picidae sp.</i>	W	1	1
10	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	L, W	23	24
11	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	L, P, W	19	20
12	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	Z	5	5
13	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	Z	7	33
14	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	P, W	86	420
	gawron / wrona / kawka	<i>Corvus frugilegus</i> / <i>Corvus cornix</i> / <i>Coloeus monedula</i>	W	3	78
	gęś nieoznaczona*	<i>Anser sp.</i>	P	1	3
15	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	P, W	4	10
16	gołąb miejski	<i>Columba livia f. domestica</i>	Z	55	325
17	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Z	4	4
18	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	L, P	179	220
19	jerzyk	<i>Apus apus</i>	P, Z	3	8
20	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	L, P	69	75
21	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	P, W	27	82
22	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	L, P, W	58	103
23	kormoran*	<i>Phalacrocorax carbo</i>	W	1	2
24	kos	<i>Turdus merula</i>	L, P, W	96	113
25	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	L, P, W	12	16
26	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	P	2	3
27	krzyżodziób świerkowy*	<i>Loxia curvirostra</i>	P	1	1
28	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	L, P, W	218	1100
29	kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>	P	1	1
30	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	L, P, W	79	123
31	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	W	2	4
32	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	L	5	6
	łozówka / trzcinniczek	<i>Acrocephalus palustris</i> / <i>scirpaceus</i>	L	1	2
33	łyśka	<i>Fulica atra</i>	L, P, W	120	220
34	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	L, P, W	40	76

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Status	N obserwacji	N osobników
	mewa nieoznaczona*	<i>Larus sp.</i>	W	1	1
35	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	W	2	3
36	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	P, W	2	2
	mewa srebrzysta / białogłowa / romańska	<i>Larus argentatus / cachinnans / michahellis</i>	P	3	8
37	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	L, P, W	101	160
38	muchotówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	L, P	6	20
39	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	P	2	4
40	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	P, W	15	48
41	myszołów*	<i>Buteo buteo</i>	W	1	1
42	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	P, W	3	5
43	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	P	2	16
44	paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>	P, W	2	2
45	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	W	1	1
	pełzacz nieoznaczony	<i>Certhia sp.</i>	P	1	2
46	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	L, P, W	53	63
47	piegża	<i>Curruca curruca</i>	L, P	10	10
48	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	L, P	11	11
49	pokrzywnica*	<i>Prunella modularis</i>	P	2	2
	ptak wróblowy nieoznaczony	<i>Passeriformes sp.</i>	P	2	2
50	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	P	2	2
51	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	Z	1	1
52	raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	L, P, W	15	45
53	rokitniczka	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	P	5	5
54	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	L, P, W	43	43
55	rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	P	1	1
56	samotnik	<i>Tringa ochropus</i>	P	1	1
	sikora nieoznaczona	<i>Paridae sp.</i>	P	3	6
57	skowronek*	<i>Alauda arvensis</i>	P	2	2
58	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	L, P, W	15	19
59	sroka	<i>Pica pica</i>	P, W	7	7
60	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	P, W	29	31
61	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	L, P, W	69	97
62	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	P, W	26	127
63	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	L, P	4	4
64	świergotek drzewny*	<i>Anthus trivialis</i>	P	1	1
65	świerszczak	<i>Locustella naevia</i>	P	1	1
66	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	L, P	12	13
67	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	L, P	16	19
68	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	P	1	1
69	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	Z	4	4
70	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	P	2	3
71	wójcik	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	P	2	2
72	wrona (siwa)	<i>Corvus corone ssp. cornix</i>	L, P, W	226	454

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Status	N obserwacji	N osobników
73	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	W	1	5
74	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	L	8	8
75	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	L, P	46	61
76	zimirdek	<i>Alcedo atthis</i>	P, W	7	7
77	zniczek	<i>Regulus ignicapilla</i>	P	1	1
Łącznie gatunków: 77				2164	5199

4.2. Awifauna przelotna

W okresie migracji wiosennej (12.03–16.05) oraz jesiennej (1.09–30.11) stwierdzono występowanie 64 gatunków ptaków przelotnych i zalatujących. Grupę migrantów wiosennych tworzyło 47 gatunków, migrantów jesiennych 41 gatunków, w tym 32 gatunki migrantów stwierdzano zarówno w trakcie przelotu wiosennego jak i jesiennego. Ponadto 8 gatunków było zalatujących (tab. 6). Średnie zagęszczenie ptaków w okresach migracji wynosiło 59,7 os./10 ha/kontrolę.

Zdj. 5. Kszyszek odpoczywający nad dużym stawem (fot. Fatima Hayatli)

Tabela 6. Status, liczebność, zagęszczenie średnie (x/10 ha) i maksymalne (max/10 ha) w przeliczeniu na kontrolę gatunków ptaków przelotnych i zalatujących stwierdzonych na terenie Parku Arkadia Górna i Dolna w roku 2025 w okresach migracji wiosennej i jesiennej oraz w okresie dyspersji. Status: PW – migrant wiosenny, PJ – migrant jesienny, Z – zalatujący. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Status	Liczebność	x/10 ha	max/10 ha
1	bogatka	<i>Parus major</i>	PW, PJ	2–58	9,6	33
2	czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	PW, PJ	1	0,6	0,6

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Status	Liczebność	x/10 ha	max/10 ha
3	czyż	<i>Spinus spinus</i>	PW, PJ	5–70	11,2	39,8
4	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	PJ	1	0,6	0,6
5	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	PJ	1	0,6	0,6
6	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	PW, PJ	1–2	0,6	1,1
7	dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	Z	1	0,6	0,6
8	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	PW, PJ	1–3	0,9	1,7
9	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	PW, PJ	1–4	0,9	2,3
10	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	PW, PJ	1–3	0,8	1,7
11	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	Z	1	0,6	0,6
12	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	Z	1–2	0,7	1,1
13	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	PW, PJ	3–45	8	25,6
	gęś nieoznaczona	<i>Anser sp.</i>	PJ	3	1,7	1,7
14	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PJ	1	0,6	0,6
15	gołąb miejski	<i>Columba livia f. domestica</i>	Z	1–62	10,1	35,2
16	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Z	1	0,6	0,6
17	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	PW, PJ	1–22	5	12,5
18	jerzyk	<i>Apus apus</i>	Z	1	0,6	0,6
19	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	PW	2–10	2,6	5,7
20	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	PW, PJ	1–21	2,3	11,9
21	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	PW, PJ	1–9	1,9	5,1
22	kos	<i>Turdus merula</i>	PW, PJ	1–8	2	4,5
23	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	PW, PJ	1	0,6	0,6
24	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	PJ	1	0,6	0,6
25	krzyżodziób świerkowy	<i>Loxia curvirostra</i>	PJ	1	0,6	0,6
26	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	PW, PJ	1–53	16,7	30,1
27	kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>	PW	1	0,6	0,6
28	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	PW, PJ	1–10	2,8	5,7
29	łyśka	<i>Fulica atra</i>	PW, PJ	1–16	4,3	9,1
30	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	PW, PJ	1–9	2,2	5,1
31	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	PJ	1	0,6	0,6
	mewa srebrzysta / białogłowa / romańska	<i>Larus argentatus / cachinnans / michahellis</i>	PW	1–4	1,4	2,3
32	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	PW, PJ	1–10	3,2	5,7
33	muchotówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	PW, PJ	1–4	1,1	2,3
34	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	PW, PJ	1–3	1,1	1,7
35	mysiokrólik	<i>Regulus regulus</i>	PW, PJ	1–18	4,4	10,2
36	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	PW	2	1,1	1,1
37	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	PW	2	1,1	1,1
38	paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>	PW	1	0,6	0,6
	pełzacz nieoznaczony	<i>Certhia sp.</i>	PJ	2	1,1	1,1
39	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	PW, PJ	1–5	1,2	2,8
40	piegża	<i>Curruca curruca</i>	PW	1–2	0,8	1,1
41	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	PW, PJ	1–2	0,8	1,1
42	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	PJ	2	1,1	1,1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Status	Liczebność	x/10 ha	max/10 ha
	ptak wróblowy nieoznaczony	<i>Passeriformes sp.</i>	PJ	1	0,6	0,6
43	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	PW	1	0,6	0,6
44	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	Z	1	0,6	0,6
45	raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	PW, PJ	1–7	1,7	4
46	rokitniczka	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	PW	1–2	0,7	1,1
47	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	PW, PJ	1–3	1	1,7
48	samotnik	<i>Tringa ochropus</i>	PW	1	0,6	0,6
49	skowronek	<i>Alauda arvensis</i>	PW	2	1,1	1,1
50	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	PW, PJ	1–3	1,2	1,7
51	sroka	<i>Pica pica</i>	PW, PJ	1–2	0,7	1,1
52	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	PW, PJ	1–5	1,3	2,8
53	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	PW, PJ	1–24	3,3	13,6
54	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	PW, PJ	1–29	4,2	16,5
55	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	PW	1	0,6	0,6
56	świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>	PJ	1	0,6	0,6
57	świerszczak	<i>Locustella naevia</i>	PW	1	0,6	0,6
58	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	PW	2–4	1,7	2,3
59	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	PW	1–3	0,8	1,7
60	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	Z	1	0,6	0,6
61	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	PJ	1–2	0,9	1,1
62	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	PW, PJ	1–10	1,8	5,7
63	zimirdek	<i>Alcedo atthis</i>	PW, PJ	1	0,6	0,6
64	zniczek	<i>Regulus ignicapilla</i>	PW	1	0,6	0,6
Średnio na kontrolę				105	59,7	

4.3. Awifauna zimująca

W okresie zimowania (1.12–22.02) stwierdzono 41 gatunków ptaków o średnim zagęszczeniu 103,6 os./10 ha/kontrolę (tab. 7).

Zdj.6. Samiec cyraneczki zimujący w Parku Arkadia (fot. Fatima Hayatli)

Tabela 7. Liczebność (zakres), zagęszczenie średnie (x/10 ha) i maksymalne (max/10 ha) w przeliczeniu na kontrolę gatunków ptaków zimujących stwierdzonych na terenie Parku Arkadia Górna i Dolna w okresie 1.12.2025–22.02.2026. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Liczebność	x/10 ha	max/10 ha
1	bogatka	<i>Parus major</i>	17–24	11,7	13,6
2	cyraneczka	<i>Anas crecca</i>	1	0,6	0,6
3	czyż	<i>Spinus spinus</i>	10–50	15,2	28,4
4	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	1–3	1,1	1,7
5	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	1–5	1,4	2,8
	dzięcioł nieoznaczony	<i>Picidae sp.</i>	1	0,6	0,6
6	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	1–2	0,7	1,1
7	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	1	0,6	0,6
8	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	1	0,6	0,6
9	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	13–15	8	8,5
10	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	30–82	28,9	46,6
	gawron / wrona / kawka	<i>Corvus frugilegus / Corvus corone cornix / Coloeus monedula</i>	78	44,3	44,3
11	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1–7	2,3	4
12	gołąb miejski	<i>Columba livia f. domestica</i>	2–20	5,5	11,4
13	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	5–12	4,7	6,8
14	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	1	0,6	0,6
15	kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	2	1,1	1,1
16	kos	<i>Turdus merula</i>	1–10	2,3	5,7
17	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	1–2	0,7	1,1
18	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	4–53	16,8	30,1
19	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	1–6	1,6	3,4
20	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	4	2,3	2,3

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Liczebność	x/10 ha	max/10 ha
21	łyśka	<i>Fulica atra</i>	1–2	0,8	1,1
22	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	2–6	2,1	3,4
	mewa nieoznaczona	<i>Larus sp.</i>	1	0,6	0,6
23	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	1–2	0,9	1,1
24	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	1	0,6	0,6
25	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	3–7	3,2	4
26	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	2	1,1	1,1
27	myszolów	<i>Buteo buteo</i>	1	0,6	0,6
28	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	2	1,1	1,1
29	paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>	1	0,6	0,6
30	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	1	0,6	0,6
31	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	1–2	0,9	1,1
32	ranuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	1–9	2,8	5,1
33	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	1	0,6	0,6
34	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	1	0,6	0,6
35	sroka	<i>Pica pica</i>	1	0,6	0,6
36	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	1–4	1,4	2,3
37	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	1	0,6	0,6
38	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	1–48	7,8	27,3
39	wrona (siwa)	<i>Corvus corone ssp. cornix</i>	12–19	9	10,8
40	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	5	2,8	2,8
41	zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>	1	0,6	0,6
Średnio na kontrolę			182	103,6	

Nocujące ptaki krukowate

Podczas dwóch kontroli wieczornych (nr 33 i 34) przeznaczonych na określenie liczebności nocujących ptaków z rodziny krukowatych (gawron, kawka, wrona siwa), stwierdzono 78 nocujących ptaków na terenie Parku Arkadia, w górnej części.

4.4. Awifauna lęgowa

W roku 2025, w okresie lęgowym (12.03–29.07) na terenie Parku Arkadia Górna i Dolna stwierdzono obecność 30 gatunków ptaków uznanych za lęgowe, prawdopodobnie lęgowe lub o gniazdowaniu możliwym (tab. 8). Dla gatunków lęgowych określono kategorię lęgowości (wg. Wilk 2016): kat. C (gniazdowanie pewne) – 20 gatunków oraz kat. B (gniazdowanie prawdopodobne) – 10 gatunków. Ogólne zagęszczenie całego zespołu ptaków lęgowych wynosiło 69,7 pary/10 ha. Dokładne dane dotyczące liczebności, zagęszczenia i udziału procentowego poszczególnych gatunków zostały przedstawione w tabeli 8. Grupa dominantów w zespole ptaków lęgowych Parku Arkadia stanowiła 65,2% wszystkich par i w jej skład wchodziło 7 gatunków: grzywacz, szpak, wrona (siwa), bogatka, kapturka, kos oraz kwiczoł. Największy udział w tej grupie wykazywały ex aequo grzywacz oraz szpak (15,5%). Najliczniejszą grupę ekologiczną stanowiły ptaki gniazdujące wysoko na drzewach lub krzewach (40,3%), mniej liczne były dziuplaki (34,0%), najmniej liczne były gatunki zakładające gniazda nisko w krzewach lub na ziemi (25,6%).

Tabela 8. Kategoria lęgowości, liczba par lęgowych, zagęszczenie i udział w zespole (dominacja) ptaków lęgowych stwierdzonych w Parku Arkadia w roku 2025; Kat. – kategoria lęgowości, N – liczba par (terytoriów); N śr. – średnia liczba par (terytoriów) Z śr. – średnie zagęszczenie [n par/10ha] na powierzchnię całego parku; D – dominacja [%]. * - gatunek wpisany do Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Pogrubioną czcionką zaznaczono gatunki stanowiące grupę dominantów. Uszeregowano wg. malejącej liczebności.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa naukowa	Kat.	N	N śr.	Z śr.	D	
1	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	C	19	19	10,8	15,5%	
2	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	C	19	19	10,8	15,5%	
3	wrona (siwa)	<i>Corvus corone ssp. cornix</i>	C	10-11	10,5	6,0	8,6%	
4	bogatka	<i>Parus major</i>	C	10	10	5,7	8,2%	
5	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	C	8	8	4,5	6,5%	
6	kos	<i>Turdus merula</i>	B	7	7	4,0	5,7%	
7	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	C	6-7	6,5	3,7	5,3%	
8	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	C	5-6	5,5	3,1	4,5%	
9	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	C	4,5-5	4,75	2,7	3,9%	
10	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	B	4,5	4,5	2,6	3,7%	
11	łyśka	<i>Fulica atra</i>	C	4	4	2,3	3,3%	
12	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	C	4	4	2,3	3,3%	
13	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	C	3	3	1,7	2,4%	
14	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	C	2,5	2,5	1,4	2,0%	
15	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	C	2	2	1,1	1,6%	
16	piegża	<i>Curruca curruca</i>	B	2	2	1,1	1,6%	
17	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	C	1	1	0,6	0,8%	
18	dzięcioł średni*	<i>Dendrocoptes medius</i>	C	1	1	0,6	0,8%	
19	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	C	1	1	0,6	0,8%	
20	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	B	1	1	0,6	0,8%	
21	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	B	1	1	0,6	0,8%	
22	ranuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	C	1	1	0,6	0,8%	
23	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	B	0,5-1,5	1	0,6	0,8%	
24	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	C	1	1	0,6	0,8%	
25	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	C	1	1	0,6	0,8%	
26	dzięcioł białoszyi*	<i>Dendrocopos syriacus</i>	B	0,5	0,5	0,3	0,4%	
27	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	B	0,5	0,5	0,3	0,4%	
28	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	B	0,5	0,5	0,3	0,4%	
29	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	B	+				
30	muchotłówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	C	+				
						122,75	69,7	100,0%

4.6. Przegląd gatunków lęgowych w całym parku

Bogatka *Parus major* – C – 10 par

Gatunek gniazdujący na całym obszarze parku. Odnaleziono 8 gniazd, z których w mniej więcej tym samym czasie odzywały się pisklęta. Na terenie parku było 9 pełnych terytoriów, a dwa były połówkami terytoriów par gniazdujących na granicy powierzchni. Bogatki wykorzystywały zarówno budki lęgowe (częściej), jak i dziuple naturalne (zdj.7).

Zdj. 7. Bogatka wylatująca z dziupli lęgowej (fot. Fatima Hayatli)

Dzięcioł białoszy *Dendrocopos syriacus* – B – 0,5 pary

Przez cały sezon lęgowy stwierdzano samicę, a sporadycznie samca tego gatunku oraz zachowania terytorialne zwłaszcza samicy dzięcioła białoszyjego przeganiającą się z samicą dzięcioła dużego. Dzięcioł białoszy przebywał w całym parku, najczęściej aktywność terytorialną samicy obserwowano od siłowni plenerowej w Arkadii Górnej do zadrzewień przy ul. Piaseczyńskiej, przy stawie. Ze względu na duże terytoria gatunku, stałą obecność samicy i sporadyczne pojawianie się samca określono liczebność na pół pary lęgowej. Park Arkadia prawdopodobnie stanowił terytorium samicy i częściowo samca dzięcioła białoszyjego. Dziupli nie znaleziono, jednakże prawdopodobnie dziupla dzięciołów białoszych była niedaleko na terenie Ambasady Amerykańskiej, bliżej ul. Idzikowskiego, poza granicami terenu badań.

Dzięcioł duży *Dendrocopos major* – C – 1 para

Przez cały sezon lęgowy stwierdzano parę ptaków oraz zachowania terytorialne zwłaszcza samicy dzięcioła dużego przeganiającą się z samicą dzięcioła białoszyjnego. Na początku sezonu lęgowego obserwowano kucie dziupli (zdj. 8) przez samicę w wierzbie nad długim stawem w dolnej części Arkadii, ale nie stwierdzono tam lęgów, być może była to dziupla noclegowa. Terytorium jednej pary obejmowało cały park i fragment parku przy Królikarni, gdzie znaleziono pod koniec maja dziuplę z pisklętami.

Zdj. 8. Dzięcioł duży kujący dziuplę (fot. Fatima Hayatli)

Dzięcioł średni *Dendrocoptes medius* – C – 1 para

Gatunek obecny na całej powierzchni parku. Dorosłe osobniki obserwowano w trakcie żerowania oraz próby kucia dziupli w Górnej Arkadii, natomiast ostatecznie dziuplę, w której dorosłe karmiły pisklęta, znaleziono po drugiej stronie parku, w jednej z wierzb przy ul. Piaseczyńskiej, podczas kontroli 6 maja 2025. Z dużym prawdopodobieństwem młode opuściły dziuplę.

Dzięcioł zielony *Picus viridis* – B – (+)

Odzywający się głosem terytorialnym osobnik był stwierdzany od marca do końca maja w różnych częściach parku oraz poza jego granicami. Ze względu na duże terytoria gatunku i po analizie mapy gatunkowej zdecydowano się określić Park Arkadia, jako część terytorium dzięcioła zielonego.

Dzięciołek *Dryobates minor* – zalatujący

Odzywający się głosem terytorialnym osobnik był stwierdzony tylko raz w trakcie sezonu lęgowego, w marcu.

Dzwoniec *Chloris chloris* – zalatujący

Śpiewającego samca obserwowano na granicy Arkadii Górnej z osiedlem mieszkaniowym i boiskiem szkolnym kilkakrotnie, jedynie na początku sezonu lęgowego. Brak oznak gniazdowania w granicach terenu badań.

Gołąb miejski *Columba livia forma urbana* – zalatujący

Gołębie miejskie były obserwowane przede wszystkim w miejscach dokarmiania – przy karmniku w Arkadii Górnej oraz w miejscach dokarmiania kaczek w Arkadii Dolnej. Nic nie wskazywało na gniazdowanie w granicach powierzchni badawczej.

Grubodziób *Coccothraustes coccothraustes* – zalatujący

Odzywającego się osobnika odnotowano trzykrotnie w okresie od 17 marca do 28 kwietnia. Nie stwierdzono innych oznak lęgowości, dlatego biorąc pod uwagę biologię gatunku i analizę mapy, określono status gatunku jako zalatujący.

Grzywacz *Columba palumbus* – C – 19 par

Liczebność grzywacza (zdz. 9) określono głównie na podstawie kartowania. Ze względu na duże straty w lęgach, wielokrotne podchodzenie do lęgów i wielokrotne budowanie gniazd trudnym jest określenie liczebności po wyszukanych gniazdach. Odnaleziono 8 wysiadywanych gniazd, jednak w żadnym z tych gniazd nie odnotowano sukcesu lęgowego, zazwyczaj były opuszczane do kolejnej kontroli.

Zdj. 9. Grzywacz (fot. Fatima Hayatli)

Kapturka *Sylvia atricapilla* – C – 8 par

Gatunek rozmieszczony równomiernie w Parku Arkadia tam, gdzie są gęste krzewy. W części górnej odnaleziono gniazdo z pisklętami, w żywopłocie między boiskiem a karmnikiem. Tuż po wylocie z gniazda, zostało przeprowadzone podcinanie krzewów, ale młode kapturki zdążyły się rozlecieć po okolicy. Pozostałą liczbę terytoriów określono na podstawie kartowania, w jeszcze dwóch terytoriach – przy Królikarni oraz przy ul. Piaseczyńskiej, słyszano z zarośli zebrzące podloty.

Kokoszka *Gallinula chloropus* – C – 3 pary

Kokoszki gniazdowały na każdym ze stawów. Odnaleziono jedno gniazdo w szuwarze (zdj. 10), na małym stawie przy Królikarni, na kontroli 12 maja. U każdej pary odnotowano sukces lęgowy. W przypadku dwóch par na pewno doszło do drugiego lęgu i prawdopodobnie też z sukcesem. Pisklęta i młode stwierdzano w parku od 23 czerwca do 21 września.

Zdj. 10. Kokoszka w gnieździe (fot. Fatima Hayatli).

Kos *Turdus merula* – B – 7 par

Terytoria kosa były rozmieszczone w całym parku, w podobny sposób, co terytoria kapturki. Liczebność określono na podstawie kartowania. W trakcie kontroli jedynie raz zaobserwowano samicę z pokarmem dla piskląt, ale niejednokrotnie odnotowywano głosy niepokoju, zwłaszcza w części z olsem.

Kowalik *Sitta europaea* – C – 1 para

Kowalika odzywającego się głosem terytorialnym stwierdzano regularnie podczas kontroli w marcu. 28 kwietnia znaleziono dorosłe ptaki karmiące pisklęta w budce typu B powieszanej na klonie przy boisku, na granicy powierzchni badawczej. Młode przebywały w budce co najmniej do 12 maja.

Krzyżówka *Anas platyrhynchos* – C – 5-6 par

Liczebność krzyżówki oceniono na podstawie liczby par ptaków oraz odnalezionych rodzin. Krzyżówki korzystały z kominów dla kaczek (obserwowane wchodzące do środka lub odpoczywające na nich, zdj. 11) i potencjalnie mogły też gniazdować w warkoczach chrustu przy posadzonych krzewach owocowych – porzecze i agreście. Odnaleziono 5 samic wodzących od 1 do 7 młodych. Pierwszą rodzinę stwierdzono 17 kwietnia.

Zdj. 11. Krzyżówka odpoczywająca na kominie dla kaczek, prawdopodobnie w środku jest gniazdo (fot. Fatima Hayatli).

Kwiczół *Turdus pilaris* – C – 6-7 par

Terytorialne i gniazdujące kwiczoły skupiały się w dwóch miejscach parku: w Arkadii Górnej, w zadrzewieniu jaworowo-lipowym oraz w obszarze w okolicy styku trzech stawów. Odnaleziono 9 gniazd, w tym 6 wysiadywane niemal jednocześnie. Na podstawie analizy map i terminów inkubacji, określono liczebność na 6-7 par lęgowych.

Łozówka *Acrocephalus palustris* – B – 1 para

Para łożówek prawdopodobnie gniazdowała w trzcinowisku przy Rowie Piaseczyńskim lub w trzcinowisku na skarpie w pobliżu rowu. Na czterech kontrolach stwierdzano śpiewające ptaki z tych miejsc, w tym na wieczornej kontroli 3 czerwca stwierdzono jednoczesny śpiew samców. Jednak po analizie całego sezonu lęgowego liczebność gatunku określono jako 1 parę lęgową.

Łyska *Fulica atra* – C – 4 pary

Na początku sezonu lęgowego odnotowano 5 wysiadywanych gniazd (niektóre wysiadywane puste) na długim stawie oraz parę ptaków na dużym stawie przy ul. Piaseczyńskiej. Ostatecznie do lęgów przystąpiły 4 pary łysek i wszystkie zakończyły je z sukcesem, choć dość niewielkim. Pierwszy lęg jednej z par w północnej części długiego stawu, w szuwarze, zakończył się stratą (zdj. 12), ale powtarzany lęg był udany.

Zdj. 12. Łyska w gnieździe zbudowanym w szuwarze (fot. Fatima Hayatli)

Mandarynka *Aix galericulata* – C – 2 pary

Od wczesnej wiosny odnotowywano dwie pary ptaków poszukujące dziupli na terenie Górnej Arkadii oraz w skrzynkach lęgowych (głównie komin przy małym stawie). Na przełomie lipca i sierpnia odnaleziono samicę mandarynki z jednym pisklęciem.

Modraszka *Cyanistes caeruleus* – C – 4,5-5 par

Modraszka gniazdowała równomiernie na całym obszarze parku. Odnaleziono 3 gniazda z pisklętami w budkach lęgowych, w Dolnej Arkadii, pisklęta z budek było słychać na kontroli 12 maja. Pozostałe 1,5-2 terytoria określono na podstawie kartowania.

Muchołówka szara *Muscicapa striata* – C – (+)

Dorosłego ptaka karmiącego słabo lotne podloty odnotowano 18.06.2025 na granicy powierzchni badawczej, przy ul. Piaseczyńskiej. Być może muchołówka szara gniazdowała na terenie ogródków działkowych. Na wcześniejszych kontrolach nie odnotowano terytorialnych zachowań tego gatunku.

Pełzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla* – C – 2,5 par

Park Arkadia stanowił terytorium dwóch par i częściowo trzeciej, od której słabo lotne podloty obserwowano na terenie Królikarni, tuż przy granicy powierzchni badawczej. Liczebność określono na podstawie kartowania, nie odnaleziono gniazd. Jedno z terytoriów znajdowało się przy osiedlu mieszkaniowym, niewykluczone, że gniazdo znajdowało się poza granicą powierzchni.

Piegża *Curruca curruca* – B – 2 pary

Gatunek odnotowywany w maju i czerwcu, samce śpiewały z dwóch miejsc w parku – z krzewów przy długim stawie oraz z krzewów przy stawie dużym. Nie odnotowano dorosłych z podlotami. Na podstawie kartowania określono liczebność jako 2 pary lęgowe.

Pierwiosnek *Phylloscopus collybita* – B – 1 para

Śpiewającego samca w różnych częściach parku, przede wszystkim Arkadii Dolnej, odnotowywano od końca marca do końca maja. Główne skupisko stwierdzeń śpiewającego samca to teren dawnych ogródków, gdzie teraz rosną krzewy owocowe. Niewykluczone, że gdzieś w tym miejscu gniazdował ten gatunek. Po koszeniu kosiarkami „traktorkami” między krzewami owocowymi, samiec przestał tam śpiewać.

Puszczyk *Strix aluco* – zalatujący

Dziupla samca puszczyka znajdowała się na terenie parku przy Królikarni, tuż za granicą powierzchni badawczej. W trakcie nocnej kontroli marcowej obserwowano przelatującego puszczyka nad Arkadią Górną. Osobnik ten nie wykazywał oznak terytorialnych ani nie słyszano nigdy samicy.

Raniuszek *Aegithalos caudatus* – C – 1 para

Parę raniuszków budującą gniazdo w gęstych zakrzaczeniach przy długim stawie obserwowano 12 kwietnia (zdj. 13). W maju obserwowano dorosłego ptaka prawdopodobnie z pokarmem dla piskląt wlatujące w to samo miejsce, w którym wcześniej para wlatywała z materiałem gniazdowym. Nie odnotowano podlotów w trakcie dalszych kontroli, nie wiadomo, czy lęg zakończył się sukcesem.

Zdj. 13. Raniuszek z materiałem gniazdowym (fot. Fatima Hayatli)

Rudzik *Erithacus rubecula* – C – 4 pary

Na terenie całego parku, poza Górną Arkadią pozbawioną krzewów, stwierdzano śpiewające rudziki. W granicy powierzchni badawczej wyznaczono 3 pełne terytoria i dwie połówki terytorium – jedną w północnej części Arkadii, a drugą w sąsiedztwie Królikarni. W terytorium na granicy z Królikarnią obserwowano podloty, a wcześniej, już za płotem, odnotowano dorosłe ptaki odzywające się głosami niepokoju.

Sójka *Garrulus glandarius* – B – (+)

Parę ptaków budującą gniazdo w klonie jesionolistnym obserwowano na kontroli 6 maja, w okolicy pozostałości ogródków działkowych. Para prawdopodobnie nie skończyła budowania gniazda, na dalszych kontrolach nie obserwowano tam ptaków. Regularnie natomiast sójki odnotowywano na skarpie przy Królikarni, niedaleko dziupli puszczyka.

Szpak *Sturnus vulgaris* – C – 19 par

Ze względu na dogodne miejsce do lęgów w pasie wierzby przy ul. Piaseczyńskiej, duża część gniazd szpaków znajdowała się w wierzbowych dziuplach. Szpaki w parku korzystały również z budek lęgowych (zdz. 14), ale poza wspomnianym pasem wierzby. Odnaleziono 25 lęgów, z których 6 to prawdopodobnie drugie lęgi (pisklęta w gniazdach słyszane dopiero od kontroli 18 czerwca).

Zdj. 14. Dorosły szpak karmiący młode w budce lęgowej (fot. Fatima Hayatli)

Śpiewak *Turdus philomelos* – B – 0,5 pary

Śpiewającego samca odnotowano ośmiokrotnie – 3 razy w granicach powierzchni i 5 razy z ogródków działkowych przy ul. Piaseczyńskiej. Pozwoliło to na określenie liczebności śpiewaka na 0,5 terytorium lęgowego.

Świstunka leśna *Phylloscopus sibilatrix* – B – 0,5-1,5 pary

Śpiewającego samca stwierdzano w północnej części parku, w okolicach skarpy, od 28 kwietnia do 20 maja. Kopulującą parę ptaków obserwowano na terenie Królikarni, tuż przy granicy z Arkadią (przy murze biegnącym od ul. Puławskiej w głąb obu parków). Ze względu na obserwację kopulujących ptaków i kilku obserwacji śpiewającego samca w tej okolicy, zdecydowano się na określenie liczebności jako 0,5-1,5 pary lęgowej.

Trzcinia *Acrocephalus arundinaceus* – C – 1 para

Śpiewającego samca odnotowywano przez cały sezon lęgowy na dwóch południowych stawach, które stanowiły terytorium jednej pary. 12 czerwca obserwowano dorosłe ptaki karmiące podloty.

Wilga *Oriolus oriolus* – zalatująca

Śpiewającą wilgę stwierdzano dwukrotnie w maju – raz w granicach powierzchni, a drugi raz z okolic ogródków działkowych. Stwierdzenia te pozwoliły określić status gatunku jedynie jako zalatujący.

Wrona (siwa) *Corvus corone ssp. cornix* – C – 10-11 par

Wrona (zdj. 15) głównie gniazdowała w Arkadii Górnej oraz w zadrzewieniu pod skarpą, na olszach czarnych i na topolach. Liczebność wrony określono na podstawie odnalezionych czynnych gniazd. Łącznie znaleziono 13 gniazd, przy czym kilka z nich zostało opuszczone, prawdopodobnie po stratach. Najwcześniej inkubującą wronę stwierdzono 30 marca w gnieździe, w olsie, ale ten lęg skończył się stratą. Na podstawie analizy terminów, w których obserwowano wysiadujące ptaki lub młode w gniazdach, określono liczebność na 10-11 par lęgowych.

Zdj. 15. Młoda wrona siwa, w tle śmieci (fot. Fatima Hayatli)

Zaganiacz *Hippolais icterina* – C – 1 para

Śpiewającego samca odnotowywano regularnie w trakcie sezonu lęgowego na terenie pozostałości po ogródkach. W trakcie kontroli 18.06.2025 odnaleziono gniazdo znajdujące się na wysokości ok. 2 metrów w bzie czarnym.

Zięba *Fringilla coelebs* – B – 4,5 pary

Gatunek występujący w części zadrzewionej Parku Arkadia, zarówno w Arkadii Dolnej, jak i Górnej. Na podstawie kartowania wyznaczono 4,5 terytorium lęgowego. Nie odnaleziono gniazd ani nie dokonano obserwacji pozwalających na wyższą kategorię lęgowości.

5. Wytyczne do gospodarowania terenem pod kątem ochrony awifauny

5.1. Stan siedlisk

Siedliska Parku Arkadia są w dobrym stanie i wyróżniają się znacznym zróżnicowaniem w porównaniu z innymi terenami zieleni Warszawy. Połączenie zadrzewień Arkadii Górnej na koronie Skarpy Warszawskiej oraz zespołu stawów i olsu z olszą czarną w Arkadii Dolnej tworzy mozaikę środowisk wodnych (również podmokłych), szuwarowych, leśnych i parkowych stwarzając dogodne warunki do bytowania ptaków. W parku zachowała się duża liczba starych, dziuplastych drzew (m.in. okazałe wierzby, w tym wierzby kruche), zapewniających naturalne dziuple, np. dla szpaków, których liczebność w parkach w ostatnich latach maleje, pełzaczy, kowalika, sikor. Naturalne dziuple są pod wieloma względami lepszymi miejscami lęgowymi niż budki, m.in. ze względu na korzystniejsze warunki mikroklimatyczne (Sudyka i in. 2023). Powieszone na terenie parku budki lęgowe są utrzymywane w dobrym stanie technicznym (choć wiele z nich jest wygryzanych przez wiewiórki), a ich liczba jest wystarczająca dla lokalnej populacji wtórnych dziuplaków. Dobrą praktyką jest też instalowanie platform dla ptaków wodnych, które mogą służyć jako miejsce odpoczynku, albo gniazdowania (zdj. 16).

Zdj. 16. Łyska gniazdująca na platformie dla ptaków wodnych (fot. Fatima Hayatli)

Drzewa wydające nasiona, jak olsze czy dęby są cennym elementem parkowym i zwiększają bazę żerowiskową dla ptaków (zdj. 17). Cennym elementem siedliskowym parku są warkocze chrustu na zboczu Skarpy Warszawskiej, które stanowią zarówno fizyczną barierę ograniczającą penetrację skarpy, jak i mikrosiedlisko dla bezkręgowców oraz schronienie dla drobnych ptaków. Na terenie Arkadii Dolnej zachowały się pozostałości dawnych ogródków oraz posadzone są krzewy owocowe, m. in. porzeczki, agrestu, stanowiące cenną bazę pokarmową dla ptaków zwłaszcza w okresie pozalęgowym. Wydzielony „dziki zakątek” w parku oraz pas szuwarów wokół stawów stanowią siedliska lęgowe dla gatunków związanych z roślinnością niską i wodną (kapturka, łożówka, trzcinia, kokoszka). Na terenie parku znajduje się ogólnodostępna toaleta publiczna, która teoretycznie

powinna ograniczać penetrację krzewów przez ludzi i zmniejszać związane z tym zaśmiecanie i płoszenie ptaków lęgowych.

Zdj. 17. Krzyżówki żerujące na żołędziach w Parku Arkadia (fot. Fatima Hayatli).

Istotnym miejscem dla zwierząt w parku są „źródłiska” na terenie olsu i woda sącząca się z nich nawet w trakcie mroźnych zim. Jest to miejsce wodopoju, ale także żerowania w niezamrażniętym podłożu (zdj. 18).

Zdj. 18. Grupa kosów i kwiczoł żerujące w grząskim podłożu „źródłiska” na terenie olsu podczas mroźnej zimy (fot. Fatima Hayatli).

5.2. Zagrożenia

Opisane niżej zagrożenia dla ptaków są wynikiem obserwacji zjawisk występujących na terenie Parku Arkadia, czynności wykonywanych przez różne służby oraz innej działalności ludzkiej. Opisano zagrożenia stwierdzone w trakcie kontroli terenowych w sezonie 2025/2026 oraz takie, które mogą pojawić się w przyszłości.

1. **Niewłaściwe koszenie trawników.** Stosowanie ciężkiego sprzętu (kosiarek samojezdnych typu „traktorek”) w sąsiedztwie kęp krzewów oraz koszenie na całej powierzchni, a wręcz wjeżdżanie nimi w krzewy (zdj. 19-21) powoduje niszczenie lęgów, płoszenie, a także potencjalnie śmierć podlotów. Dodatkowo zbyt częste koszenie obniża również bioróżnorodność roślinności zielnej i związanych z nią bezkręgowców. Niepotrzebnym wydaje się koszenie ściółki i pojedynczych kęp traw w miejscu otoczonym martwym drewnem przy ul. Piaseczyńskiej, blisko dużego stawu.

Zdj. 19. Koszenie ciężkim sprzętem w Parku Arkadia. Sprzęt był stosowany w całym parku (fot. Fatima Hayatli)

Zdj. 20. Koszenie trawników kosiarkami - „traktorkami” miało też miejsce pod krzewami w całym parku, co stanowi poważne zagrożenie dla młodych ptaków (fot. Fatima Hayatli)

Zdj. 21. Wykoszona trawa pod i między krzewami porzeczek i agrestu, co stworzyło zagrożenie dla awifauny gniazdującej nisko, 23.05.2025 (fot. Fatima Hayatli)

2. **Podcinanie krzewów w sezonie lęgowym.** W maju 2025 został przystrzyżony żywopłot (zdj. 22), w którym gniazdowały kapturki i prawdopodobnie kosy. Planowanie przystrzyżenia krzewów, żywopłotów, powinno być planowane poza sezonem lęgowym.

Zdj. 22. Przystrzyżony żywopłot w Górnej Arkadii, gdzie kapturki miały gniazdo, 23 maja 2025 (fot. Fatima Hayatli)

3. **Płoszenie i niepokoienie ptaków przez psy.** Park jest licznie odwiedzany przez spacerowiczów z psami, z których część jest puszczana luzem. Psy płoszą ptaki wodne na stawach (zwłaszcza jest to groźne w okresie lęgowym i w czasie silnych mrozów), wchodzą do wody, a także stanowią bezpośrednie zagrożenie dla podlotów oraz dorosłych osobników

w okresie karmienia piskląt. Niejednokrotnie obserwowano penetrację skarpy przez psy (zdj. 23), w miejscu, gdzie potencjalnie mogłaby gniazdować świstunka leśna.

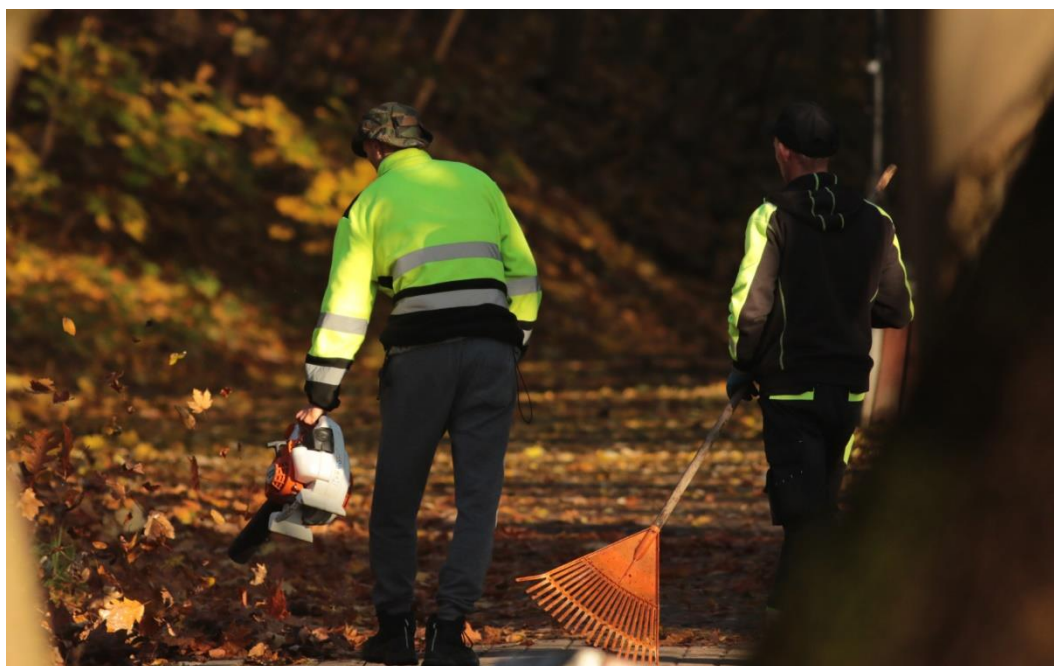
Zdj. 23. Psy penetrujące skarpe (fot. Fatima Hayatli)

4. **Nadmierna penetracja Skarpy Warszawskiej przez ludzi.** Skarpa, łącząca Arkadię Górną z Dolną, jest miejscem licznych przedęptów i nielegalnych przejść poza wyznaczonymi ścieżkami. Skutkuje to bezpośrednim niszczeniem podszytu, erozją gleby oraz płoszeniem ptaków gniazdujących w niskiej roślinności i krzewach.
5. **Obecność wędkarzy nad stawami.** Wędkarze przebywają na brzegach stawów, w tym w sąsiedztwie szuwarów, gdzie znajdują się gniazda kokoszki, łyski i krzyżówki (zwłaszcza na małym stawie przy Królikarni). Stanowi to źródło stałego niepokojenia ptaków wodnych, zwłaszcza w okresie lęgowym, a przede wszystkim może prowadzić do zranienia lub śmierci ptaków na skutek splątania z żyłką wędkarską lub połknięcia haczyków i przynęt.
6. **Śmieci.** Obserwowano śmieci porzucane w różnych częściach parku, zwłaszcza w sąsiedztwie ławek piknikowych, brzegów stawów i przy ciągach pieszych. Śmieci stanowią źródło zanieczyszczenia siedlisk, a niektóre z nich (resztki pieczywa, pozostałości po pikniku) wpływają niekorzystnie na zespół ptaków przez sztuczne dokarmianie wron, mew, gołębi miejskich i krzyżówek. Ponadto ostoje bioróżnorodności oraz warkocze chrustu wzdłuż ul. Piaseczyńskiej są traktowane jako miejsce wysypywania odpadów bio z działek (skoszona trawa, fragmenty obcych gatunków roślin, w tym nasiona), często w plastikowych workach (zdj. 24)

Zdj. 24. Odpady bio z działek w plastikowych workach i bez we wschodniej części parku Arkadia, wzdłuż ul. Piaseczyńskiej (fot. Fatima Hayatli)

7. **Potencjalne wycinanie drzew, w tym dziuplastych.** Park jako założenie zabytkowe i intensywnie użytkowane przez ludzi, jest narażony na konieczność wycinki drzew ze względów bezpieczeństwa. Wycinka starych, dziuplastych drzew (w tym wierzb) – nawet w okresie pozalęgowym może ograniczyć liczbę miejsc lęgowych i bazę pokarmową dla ptaków.
8. **Stosowanie dmuchaw do liści,** które generują hałas i wznoszenie pyłów (zdj. 25)

Zdj. 25. Stosowanie dmuchaw do liści na ścieżce w olsie (fot. Fatima Hayatli)

9. **Potencjalne nadmierne wykaszanie szuwaru.** Trzcinowiska wokół stawów stanowią siedlisko lęgowe trzciniaaka, łożówki i kokoszki, a także istotny element bazy żerowej dla licznych gatunków. Niekorzystne jest zarastanie stawów, ale też potencjalnie nadmierne wykaszanie szuwaru doprowadziłoby do utraty siedlisk lęgowych i zimowych części gatunków wodno-błotnych.
10. **Działalność bobra.** Na terenie parku obserwowano kilkakrotnie bobra europejskiego *Castor fiber* (zdj. 26). Choć działalność bobra jest zjawiskiem naturalnym i mile widzianym z punktu widzenia bioróżnorodności, ale niekorzystnym byłoby ścinanie wielu drzew w Parku Arkadia.

Zdj. 26. Bóbr europejski w małym stawie przy Królikarni (fot. Fatima Hayatli)

5.3. Zalecenia

Główną zasadą przy podejmowaniu decyzji o wykonaniu jakichkolwiek prac renowacyjnych i innych czynności w Parku Arkadia, powinna być dbałość o jak najbardziej naturalny charakter siedlisk, co w znacznym stopniu pozwoli zachować wysoką różnorodność awifauny oraz innych elementów przyrodniczych parku (Bocheński i in. 2013, Luniak 2020). Duże znaczenie w kontekście dbałości o środowisko przyrodnicze wielu warszawskich parków, w tym omawianego zespołu parków, ma fakt utworzenia na ich terenie ostoj faunistycznych oraz florystycznych, co zostało usankcjonowane w zapisach wcześniejszego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego m. st. Warszawy (Studium 2021) a obecnie Planu Ogólnego m. st. Warszawy.

Przy planowaniu działań mających na celu „renaturyzację” czy „renowację” parku lub jego fragmentów, należy pamiętać o utrzymaniu (lub ewentualnym polepszeniu) jakości siedlisk

przyrodniczych, nawet jeśli celem działań ma być poprawa takich funkcji parku jak rekreacyjna, krajobrazowa, kulturowa, edukacyjna, dostępności dla ludzi. Zarząd Zieleni m.st. Warszawy stosuje dobre praktyki w tej kwestii. Natomiast w pamięci pozostają dotychczas przeprowadzone prace (także przez innych zarządców terenów zieleni), które nazwano „rewaloryzacyjnymi”, w trzech warszawskich parkach skończyły się katastrofą dla ich zasobów przyrodniczych. W Parku Żeromskiego, w Parku Kępa Potocka i w Ogrodzie Krasińskich po wykonaniu prac renowacyjnych, zarówno bogactwo gatunkowe awifauny lęgowej, jak i ogólna liczebność ptaków zmniejszyła się od 1/3 do połowy stanu sprzed podjęcia zabiegów. Nie dość tego, niekorzystne zmiany, które zaszły w zespole ptaków, utrzymywały się przez bardzo długi czas, nawet 7-11 lat (Popko 2008, Luniak, Węgrzynowicz 2019). Aby uniknąć błędów popełnionych w innych parkach, wystarczy stosować się do poniższych zaleceń i zadbać o odpowiednie ekspertyzy i nadzór przyrodniczy w trakcie prowadzenia prac.

W kwestii bieżącego gospodarowania i utrzymania Parku Arkadia zaleca się:

1. **Ekstensywne i mozaikowe koszenie trawników.** Optymalne jest koszenie tylko 2 razy w roku na większości powierzchni, z wyjątkiem krawędzi chodników i ciągów komunikacyjnych, które powinny być koszone częściej. Koszenie najlepiej wykonywać w sposób mozaikowy, tzn. trawniki w różnych częściach terenu kosić w różnych terminach. Zapewni to ciągłość bazy pokarmowej dla ptaków żerujących na ziemi i umożliwi znalezienie schronienia podlotom małych ptaków, narażonych na drapieżnictwo wron. Część trawników powinna pozostać nieskoszona, zwłaszcza w sąsiedztwie kęp krzewów. Nie należy stosować ciężkiego sprzętu (kosiarki samojezdne, „traktorki”) przy kępach krzewów i zadrzewień.
2. **Wprowadzenie skutecznego nakazu trzymania psów na smyczy** oraz zakazu wpuszczania psów do stawów, zwłaszcza w okresie lęgowym (marzec–sierpień). Niezbędne są regularne kontrole służb porządkowych oraz akcja informacyjna kierowana do właścicieli psów. Stawy Arkadii Dolnej stanowią ważne miejsce lęgowe dla krzyżówki, łyski, kokoszki, mandarynki, a gonitwy psów za młodymi kaczkami mogą doprowadzić do wyczerpania i śmierci młodych. W celu próby pogodzenia ochrony przyrody oraz użytkowników parku z psami, można spróbować wydzielić mały fragment stawu na kąpiele, jednakże stawy w Arkadii mają zbyt małą powierzchnię na tego typu działania. W przypadku podjęcia tego typu kroków niezbędna jest współpraca z przyrodnikami od etapu projektu do finalizacji prac.
3. **Egzekwowanie zasad obowiązujących wędkarzy.** Wskazana jest współpraca ze służbami porządkowymi w celu kontrolowania przestrzegania zasad wędkowania na stawach parku. Jeśli wędkowanie jest dozwolone, w szczególności należy egzekwować zakaz wchodzenia w szuwar oraz zakaz pozostawiania śmieci wędkarskich (żyłki, haczyki, opakowania po przynętach), które stanowią bezpośrednie zagrożenie dla ptaków wodnych.
4. **Zabezpieczenie wybranych drzew przed działalnością bobra.** Cenne, stare, dziuplaste drzewa (zwłaszcza okazałe wierzby) należy zabezpieczyć przed zgryzaniem przez bobra, np. poprzez obwiązanie pni siatką metalową na wysokość ok. 1,2 m. Działanie to pozwoli pogodzić obecność tego gatunku w parku (cennego z punktu widzenia bioróżnorodności) z koniecznością zachowania kluczowych dla awifauny dziuplastych drzew. Zabezpieczenia powinny być instalowane przez specjalistów, w sposób nieuszkadzający kory drzewa.
5. **Kontynuacja działań informacyjno-edukacyjnych.** Wskazane jest ustawienie tablic informacyjnych przy zbiornikach wodnych oraz na głównych ciągach komunikacyjnych, informujących o bogactwie przyrodniczym parku oraz zaleceniach (nie zakazach) służących

utrzymaniu tych walorów, w tym o szkodliwości swobodnego wpuszczania psów do zbiorników wodnych w okresie lęgowym ptaków, zakazie śmiecenia i dokarmiania zwierząt przetworzoną żywnością oraz znaczeniu ostoi bioróżnorodności. Zarówno na terenie parku (zdj. 26), jak i w mediach społecznościowych Zarządu Zieleni m.st. Warszawy, należy regularnie przekazywać te informacje.

Zdj. 26. Tabliczka informacyjna w Parku Arkadia (fot. Fatima Hayatli).

6. **Kontynuacja konserwacji i wymiany uszkodzonych budek lęgowych oraz zabezpieczenie otworów wlotowych blaszką przed zgryzaniem przez wiewiórki i kuny.** Nie ma potrzeby zwiększania liczby budek lęgowych – obecna liczba w pełni realizuje potrzeby lokalnej populacji dziuplaków, zwłaszcza wobec dużej dostępności naturalnych dziupli. Istniejące budki należy poddawać konserwacji (renowacji) lub wymianie (w przypadku uszkodzenia) oraz raz w roku, w okresie od 16 października do końca lutego, należy wykonać ich czyszczenie. Optymalnym czasem na czyszczenie jest jesień – od 16 października do końca listopada.
7. **Wykonywanie wszelkich prac pielęgnacyjnych, polegających na usuwaniu gałęzi, drzew, krzewów, grabieniu liści poza sezonem lęgowym ptaków** (najlepiej w okresie październik–luty). W sezonie lęgowym takie zabiegi narażają lęgi ptaków na zniszczenie.
8. **Wykonanie każdorazowo ekspertyzy ornitologicznej w przypadku konieczności usunięcia drzewa lub jego części,** np. ze względów bezpieczeństwa ludzi, będącej podstawą do uzyskania zgody na odstępstwo od zakazu zabijania, niszczenia jaj lub gniazd ptasich oraz niszczenia siedlisk i ostoi. Organem właściwym do wydania zezwolenia na ww. odstępstwa jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska. Szczególną ostrożność należy zachować przy

ewentualnej decyzji o wycince starych, dziuplastych drzew (zwłaszcza wierzb), które są kluczowym elementem siedliskowym dla licznych dziuplaków Parku Arkadia.

9. **Ochrona roślinności szuwarowej. Nie należy wykaszać szuwarów na stawach i w strefie przybrzeżnej w okresie lęgowym (marzec–wrzesień).** Ewentualne, ograniczone wykaszanie wybranych fragmentów (np. w celu zachowania otwartego lustra wody na 50–60% powierzchni stawu) należy wykonywać wyłącznie w okresie pozalęgowym (październik–luty). Wskazane jest pozostawienie znacznej części szuwaru do spontanicznego rozwoju – stanowi on siedlisko lęgowe dla trzciniaaka, łożówki i kokoszki oraz ważne żerowisko dla wielu gatunków w okresach migracji i zimowania.
10. **Usuwanie śmieci i instalacja krytych koszy.** Należy zapewnić regularne sprzątanie zaśmieconych miejsc, zwłaszcza w sąsiedztwie stawów, ławek i ścieżek spacerowych. Kosze na śmieci powinny być kryte, by zapobiec ich rozgrzebywaniu przez wrony. Ponadto zaleca się edukację we współpracy z innymi instytucjami i zarządem ROD-ów w kwestii wyrzucania śmieci z działek do parku, w tym dot. zagrożeń, jakie mogą stanowić wyrzucane części roślin (np. nasion) gatunków obcych.

6. Dyskusja i wnioski

6.1. Charakterystyka awifauny

Park Arkadia jest jednym z bardziej cenionych przyrodniczo terenów zieleni Mokotowa, na co wskazuje zarówno jego status prawny (zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Arkadia” od 2008 r., część Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu w odniesieniu do Arkadii Górnej), jak i wyniki niniejszej inwentaryzacji. Awifauna parku była już wcześniej fragmentarycznie dokumentowana – dla terenu istnieją dane o ptakach wodno-błotnych z lat 2015–2016 (Ł. Wardecki – dane niepubl.), dane Monitoringu Zimujących Ptaków Wodnych z lat 2010–2025 (P. Rowiński – mat. niepubl.) oraz przygodne obserwacje z bazy Ornitho.pl (95 gatunków stwierdzonych w latach 2007–2025). Niniejszy raport stanowi pierwsze kompleksowe opracowanie awifauny Parku Arkadia w cyklu rocznym, dostarczając zarówno listy gatunków, jak i danych ilościowych o liczebności i zagęszczeniach ptaków.

Awifauna Parku Arkadia w okresie prowadzenia badań liczyła łącznie 77 gatunków ptaków. Jest to wartość wysoka w porównaniu z innymi warszawskimi parkami o zbliżonej powierzchni i charakterystyce. W sezonie 2023/2024 inwentaryzacje wykazały m.in. 38 gatunków w Parku Kazimierzowskim (Wardecki i in. 2024), 40 gatunków w Parku Agrykola (Hayatli i in. 2024), 41 gatunków w Parku Ujazdowskim (Hayatli i Redlisiak 2024), 45 gatunków w Parku im. Tadeusza Mazowieckiego i w Ogrodzie Saskim (Hayatli i in. 2024, Redlisiak 2024). Wyższe bogactwo gatunkowe obserwowano w nielicznych warszawskich parkach łączących większą powierzchnię z dużym zróżnicowaniem siedliskowym, m.in. w Parku Dolinka Służewska, gdzie w 2022 roku stwierdzono około 65 gatunków przy 47 lęgowych (Rowiński 2022), oraz w Parku Pole Mokotowskie (99 gatunków, 38 lęgowych – Chodkiewicz i in. 2026). Wysokie bogactwo gatunkowe Parku Arkadia wynika z dużego zróżnicowania siedliskowego (Skarpa Warszawska, zadrzewienia Arkadii Górnej, zespół trzech stawów, ols, szuvary, fragmenty trawników i dawnych ogródków), a także obecności

licznych starych drzew z naturalnymi dziuplami oraz korzystnego położenia w pobliżu innych terenów zieleni (Królikarnia, dalej Łazienki Królewskie i Park Morskie Oko).

Awifauna w okresie przelotów

W okresie migracji wiosennej i jesiennej w Parku Arkadia stwierdzono 64 gatunki ptaków przelotnych i zalatujących, w tym 47 migrantów wiosennych, 41 jesiennych oraz 8 gatunków zalatujących. Średnie zagęszczenie ptaków w okresach migracji wynosiło 59,7 os./10 ha/kontrolę – jest to wartość umiarkowana, niższa niż w parkach o większym udziale otwartej wody (np. Park Sielecki – 268,2 os./10 ha/kontrolę, Park Szczubetka wraz z Fosą – 185,7 os./10 ha/kontrolę), co wynika z relatywnie zwartego pokrycia parku zadrzewieniami i ograniczonej dostępności otwartej tafli wody. Wśród gatunków przelotnych stwierdzono m.in. kszycę, samotnika i rybitwę rzeczną, a także drobne wróblowate (pokrzywnica, świergotek drzewny, drożdżik, krzyżodziób świerkowy, mysikrólik, zniczek). Obserwacje wielu gatunków w okresie migracji potwierdzają wartość Parku Arkadia jako miejsca odpoczynku i żerowania.

Awifauna zimująca

W okresie zimowania w Parku Arkadia stwierdzono 41 gatunków ptaków przy średnim zagęszczeniu 103,6 os./10 ha/kontrolę. Jest to bogactwo gatunkowe znacznie wyższe niż w typowych warszawskich parkach bez zbiorników wodnych (18–22 gatunki – Hayatli i in. 2024, Redlisiak 2024, Wardecki i in. 2024) i porównywalne z innymi parkami warszawskimi z otwartą wodą (37 gatunków w Parku Szczubetka wraz z Fosą Legionów Dąbrowskiego, 37 gatunków w parkach Morskie Oko, Promenada, Szustrów). Wynika to bezpośrednio z obecności otwartej wody na stawach Arkadii Dolnej (zimowanie krzyżówki, mandarynki, łyski, mewy siwej i srebrzystej, śmieszki, sporadycznie cyraneczki, kokoszki, nurogęsi, łabędzia niemego), bogatego drzewostanu (zimowanie pięciu gatunków dzięciołów – białoszyjowego, dużego, średniego, zielonego i dzięciołka – oraz pęczaczy, sikor, raniuszka, strzyżyka) oraz obecności krzewów owocowych (kwiczoły, kosy). Najliczniej zimowały gatunki krukowate (gawron, kawka, wrona siwa).

Awifauna lęgowa

W okresie lęgowym 2025 stwierdzono w Parku Arkadia 30 gatunków ptaków lęgowych (20 w kat. C, 10 w kat. B) przy ogólnym zagęszczeniu 69,7 par/10 ha. Liczba gatunków lęgowych jest wysoka w skali warszawskich parków. W warszawskich parkach miejskich i ogrodach do roku 1996 stwierdzano od 17 do 41 lęgowych gatunków ptaków (Luniak 1996). Wynik dla Parku Arkadia mieści się w górnej części tego zakresu, wyraźnie powyżej wartości typowych dla parków o porównywalnej powierzchni: w sezonie 2023/2024 w Parku Kazimierzowskim stwierdzono 17 gatunków lęgowych (Wardecki i in. 2024), w Parku im. Tadeusza Mazowieckiego 21 (Hayatli i in. 2024), w Ogrodzie Saskim 27 (Redlisiak 2024), w Parku im. Janiny Porazińskiej 20 (Chylarecki i in. 2024). Bogatszą awifauną lęgową dysponują w Warszawie tylko nieliczne parki o znacznie większej powierzchni lub jeszcze bardziej zróżnicowanej strukturze siedliskowej – w roku 2022 w Parku Dolinka Służewska stwierdzono 47 gatunków lęgowych (Rowiński 2022), w sezonie 2025/2026 w Parku Pole Mokotowskie 38 gatunków (Chodkiewicz i in. 2026), w parkach Morskie Oko, Promenada, Szustrów i na skwerze Gwiazda Polski 32 gatunki (Dmoch i Hayatli 2026).

Łączne zagęszczenie lęgowe (69,7 par/10 ha) jest wartością umiarkowaną, niższą niż w parkach o gęstym podszyciu lub półkolonijnym gniazdowaniu szpaka w licznych budkach (np. 145,3 par/10 ha w

Parku Sieleckim, 112,5 par/10 ha w Parku Dreszera, 88,8 par/10 ha w Ogrodzie Saskim – Redlisiak 2024; 75,5 par/10 ha w Parku Pole Mokotowskie). Wynika to ze znacznego udziału w obiekcie wody otwartej (1,49 ha, 8,5% powierzchni), na której nie zachodzi gniazdowanie, oraz z dominacji w drzewostanie gatunków terytorialnych o niższych zagęszczeniach lokalnych (grzywacz, kos, kwiczoł, kapturka), bez licznego gniazdowania kolonijnych dziuplaków. Najliczniejszymi dominantami były grzywacz i szpak (po 15,5%, łącznie 38 par), kolejne miejsca zajęły wrona siwa (8,6%), bogatka (8,2%), kapturka (6,5%), kos (5,7%) i kwiczoł (5,3%) – jest to typowy zestaw dla parków warszawskich (Luniak i in. 2001).

To, co jest cenne w Parku Arkadia to występowanie dzięciołów (w całym roku – 6 gatunków, poza wymienionymi wcześniej, zalatuje też dzięcioł czarny), w tym wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej UE – dzięcioła średniego (1 para, kat. C) oraz dzięcioła białoszyjnego (0,5 pary, kat. B). Kolejnym wyróżniającym elementem awifauny lęgowej Parku Arkadia jest liczna obecność gatunków związanych ze środowiskami wodnymi i podmokłymi. Wśród gatunków lęgowych stwierdzono pięć gatunków wodno-błotnych: krzyżówkę (5–6 par), łyskę (4 pary), kokoszkę (3 pary), mandarynkę (2 pary) i trziniaka (1 para), a także łożówkę (1 para). Liczba 4 par łyski na obiekcie pozostaje zgodna z wcześniejszymi danymi z 2024 r. (Wardecki i in. 2024), choć obserwacje z lat 2015–2016 wskazywały na nawet większą liczebność tego gatunku (do 10 rodzin podczas pojedynczych kontroli – Ł. Wardecki, dane niepubl.). Spadek liczebności łyski wpisuje się w obserwowany w Warszawie ogólny trend zmniejszania się populacji tego gatunku w ostatnich latach (Wardecki i in. 2024). Trzecim cennym elementem awifauny lęgowej jest obecność gatunków związanych z siedliskami zaroślowo-szuwarowymi i o trudnych do spełnienia wymaganiach siedliskowych: świstunki leśnej (0,5–1,5 pary), zaganiacza (1 para), trziniaka (1 para) i łożówki (1 para). Świstunka leśna, gniazdująca w starszych drzewostanach liściastych z otwartym dnem lasu, jest gatunkiem rzadko stwierdzanym w warszawskich parkach (Luniak 1996). Niewątpliwie w jej sukcesie lęgowym mogłoby pomóc zaprzestanie penetracji skarpy przez ludzi i psy.

Najliczniejszą grupę ekologiczną w zespole lęgowym Parku Arkadia stanowiły gatunki gniazdujące wysoko na drzewach lub krzewach (40,3%), nieco mniej liczne były dziuplaki (34,0%), najmniej liczne – gatunki gniazdujące nisko w krzewach lub na ziemi (25,6%). Struktura ta odpowiada charakterowi parku, gdzie znaczną część powierzchni stanowią zadrzewienia z terenami otwartymi, a udział gęstych podszytów krzewiastych jest ograniczony. Wysoki udział dziuplaków (34,0%) jest efektem dużej liczby naturalnych dziupli w starym drzewostanie oraz uzupełniającej sieci budek lęgowych.

6.2. Podsumowanie i wnioski

Inwentaryzacja przeprowadzona w okresie 12 marca 2025 – 28 lutego 2026 r. wykazała na terenie Parku Arkadia Górna i Dolna obecność 77 gatunków ptaków, w tym 30 gatunków lęgowych (20 w kat. C, 10 w kat. B), 57 przelotnych, 8 zalatujących oraz 41 zimujących. Łączne zagęszczenie zespołu lęgowego wyniosło 69,7 par/10 ha.

Najważniejsze wnioski płynące z badań:

- Park Arkadia należy do jednego z najcenniejszych przyrodniczo terenów zieleni Mokotowa i jednego z bogatszych pod względem awifauny parków Warszawy. 77 gatunków stwierdzonych w cyklu rocznym i 30 gatunków lęgowych to wartości wyraźnie wyższe niż w typowych warszawskich parkach o porównywalnej powierzchni.

- W zespole lęgowym znaczny udział mają gatunki związane ze środowiskami wodnymi i podmokłymi (krzyżówka, łyska, kokoszka, mandarynka, trzcinia, łożówka), co bezpośrednio wynika z obecności trzech stawów i pasów szuwarowych. Obserwowany od kilku lat spadek liczebności łyski (z 10 rodzin w latach 2015–2016 do 4 par w 2025 r.) wpisuje się w ogólnowarszawski trend tego gatunku (Wardecki i in. 2024).
- Awifauna zimująca (41 gatunków, 103,6 os./10 ha/kontrolę) jest zdecydowanie bogatsza niż w typowych warszawskich parkach, co jest efektem obecności otwartej wody na stawach, gdzie zimują m.in. krzyżówka, mandarynka, łyska, mewa siwa, mewa srebrzysta, śmieszka, kokoszka, cyraneczka, łabędź niemy.
- Najistotniejszymi zagrożeniami dla awifauny pozostają płoszenie przez psy puszczane luzem (zwłaszcza wokół stawów), nadmierna penetracja Skarpy Warszawskiej, a także potencjalne wycinanie starych dziuplastych drzew oraz nadmierne wykaszanie roślinności szuwarowej. Dodatkowym, naturalnym zagrożeniem dla cennych dziuplastych wierzb może być działalność bobra europejskiego.
- Zachowanie obecnego, wysokiego stanu awifauny Parku Arkadia wymaga kontynuacji dotychczasowych dobrych praktyk Zarządu Zieleni m.st. Warszawy (mozaikowe koszenie, warkocze chrustu na skarpie, dziki zakątek, konserwacja budek lęgowych) oraz wdrożenia dodatkowych działań ochronnych dotyczących egzekwowania zakazów dla właścicieli psów oraz wędkarzy, ochrony szuwaru, ochrony cennych dziuplastych drzew przed bobrem oraz prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych dla użytkowników parku.

7. Spis literatury

1. Andrzejewski R., Babińska-Werka J., Gliwicz J., Goszczyński J., 1978. Synurbization Processes in Population of *Apodemus agrarius*. Characteristics of Populations in an Urbanization Gradient. *Acta Theriologica* 23, 20: 341–358.
2. Bocheński M., Ciebiera O., Dolata P. T., Jerzak L., Zbyryt A., 2013. Ochrona ptaków w mieście. RDOŚ w Gorzowie Wielkopolskim.
3. Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z., Chodkiewicz T. (red.). 2015. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2. GIOŚ, Warszawa.
4. Keller M., Engel J., Zawadzki J., Leszkowicz J., 1987. Metody oceny liczebności populacji lęgowej krzyżówki (*Anas platyrhynchos*) w warunkach miejskich. *Notatki Ornitologiczne* 28: 63–79.
5. Luniak M., 1981. The birds of the park habitats in Warsaw. *Acta Ornithologica* 18: 335–370.
6. Luniak M., 1996. Inventory of the avifauna of Warsaw – species composition, abundance, and habitat distribution. *Acta Ornithologica* 31: 67–80.
7. Luniak M., 2006. Bogactwo gatunkowe i liczebność fauny wielkiego miasta – przykład Warszawy. *KOSMOS, Problemy Nauk Biologicznych* 55: 45–52.
8. Luniak M., 2019. Dzikie życie w parkach miejskich – jak mu sprzyjać. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy (broшуra informacyjna).
9. Luniak M., Węgrzynowicz A., 2019. Wpływ renowacji parków miejskich na ich awifaunę lęgową – przykład z Warszawy. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* 75: 3–15.

10. Michalicha M., Mitrus C. 2018. Ptaki jako wskaźnik różnorodności biologicznej miast. *Polish Journal for Sustainable Development* 22: 63-68.
11. Nowicki W., 1992. Zmiany awifauny lęgowej parków Warszawy (1975–1985) oraz zastosowanie skrzynek lęgowych do jej kształtowania. *Acta Ornithologica* 27: 65–92.
12. Ornitho.pl. Baza obserwacji ptaków (dane z lat 2004–2023).
13. Popko J., 2008. Skutki przyrodnicze modernizacji parku Kępa Potocka w Warszawie. *Turystyka i Rekreacja* 4: 29–36.
14. Redlisiak M., 2024. Ogród Saski. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej wykonanej w okresie 01.09.2023 – 31.08.2024. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
15. Rowiński P., 2022. Zespół parków położonych wzdłuż ul. Dolina Służewska. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej w roku 2022. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
16. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego m. st. Warszawy. Miejska Pracownia Planowania Przestrzennego i Strategii Rozwoju. Warszawa 2021.
17. Sudyka J., Di Lecce I., Szulkin M. 2023. Microclimate shifts in nest-boxes and natural cavities throughout reproduction. *Journal of Avian Biology* 2023: eo3000.
18. Tomiałoć L., 1970. Badania ilościowe nad synantropijną awifauną Legnicy i okolic. *Acta Ornithologica* 12: 293–392.
19. Tomiałoć L., 1980. Kombinowana odmiana metody kartograficznej do liczenia ptaków lęgowych. *Notatki Ornitologiczne* 21: 33–61.
20. Trojan P., 1975. *Ekologia ogólna*. PWN, Warszawa.
21. Wardecki Ł., Redlisiak M., Dmoch A., Mateuszczyk H., Życki A., Łukaszewicz B., Smyk B., Chodkiewicz T., Hayatli F. 2023. Ekspertyza oceniająca stan populacji lęgowej gawrona *Corvus frugilegus* na terenie m. st. Warszawy, miasta Radom, miasta Ciechanów, miasta Siedlce, miasta Mińsk Mazowiecki, miasta Garwolin, miasta Nasielsk i miasta Żyrardów. OTOP, Warszawa.
22. Wardecki Ł., Smyk B., Chodkiewicz T., Hayatli F., Redlisiak M., Kęsik P., Łochowska K., Rowiński P. 2024. Ocena liczebności populacji lęgowej łyski (*Fulica atra*) w Warszawie. OTOP, Warszawa.
23. Wilk T., 2016. Kryteria lęgowości ptaków – materiały pomocnicze. Wersja 3 – 16.02.2016. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Marki.
24. Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L. 2020. Czerwona lista ptaków Polski. OTOP, Marki.

8. Załączniki

Załącznik I. Określone grupy gniazdowe dla poszczególnych gatunków ptaków

Lp.	Gatunek	Grupa gniazdowa
1	bażant	nisko
2	bączek	nisko
3	bogatka	dziuple
4	brzęczka	nisko
5	cierniówka	nisko

Lp.	Gatunek	Grupa gniazdowa
6	dymówka	budynki
7	dzięcioł białoszyi	dziuple
8	dzięcioł duży	dziuple
9	dzięcioł zielony	dziuple
10	dzięciołek	dziuple
11	dziwonia	nisko
12	dzwoniec	drzewa
13	gawron	drzewa
14	gołąb miejski	budynki
15	grzywacz	drzewa
16	jerzyk	budynki
17	kapturka	nisko
18	kawka	dziuple
19	kokoszka	nisko
20	kopciuszek	budynki
21	kos	drzewa
22	kowalik	dziuple
23	krogulec	drzewa
24	krzyżówka	nisko
25	kukułka	nie dotyczy!
26	kwiczoł	drzewa
27	łozówka	nisko
28	łyska	nisko
29	mandarynka	dziuple
30	mazurek	dziuple
31	modraszka	dziuple
32	muchotówka szara	dziuple
33	muchotówka żałobna	dziuple
34	nurogęś	dziuple
35	oknówka	budynki
36	pełzacz ogrodowy	dziuple
37	piecuszek	nisko
38	piegża	nisko
39	pierwiosnek	nisko
40	pleszka	dziuple
41	potrzos	nisko
42	raniuszek	nisko
43	rokitniczka	nisko
44	rudzik	nisko
45	sierpówka	drzewa
46	słownik rdzawy	nisko
47	słownik szary	nisko
48	sójka	drzewa
49	sroka	drzewa
50	szczygieł	drzewa
51	szpak	dziuple
52	śpiewak	drzewa

Lp.	Gatunek	Grupa gniazdowa
53	świerszczak	nisko
54	trzciniak	nisko
55	trzcinniczek	nisko
56	wilga	drzewa
57	wodnik	nisko
58	wrona siwa	drzewa
59	wróbel	dziuple
60	zaganiacz	drzewa
61	zięba	drzewa
62	zniczek	drzewa
63	głowienka	nisko
64	pliszka siwa	budynki
65	łabędź niemy	nisko
66	grubodziób	drzewa
67	pustułka	budynki
68	kulczyk	drzewa
69	gąsiorek	nisko